

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Erika Horníčková

Prominutí zmeškání lhůty pro popření otcovství ve světle

zásady zájmu dítěte a veřejného pořádku

Remission of missing the period to denial of paternity in the light of the principle of the
child's interest and public order

Autoreferát k disertační práci

Olomouc 2021

Přehled aktuálního stavu problematiky

S přijetím zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „OZ“), došlo v oblasti popírání otcovství k významné změně spočívající v upuštění od ingerence nejvyššího státního zástupce z důvodu povahy řízení.¹ Rozhodování o popření otcovství po uplynutí popěrné lhůty bylo nově svěřeno do pravomoci soudů, a to na základě ustanovení § 792 OZ, jehož předobrazem je ustanovení § 62 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině (dále jen „ZR“). Pro úplnost je třeba uvést, že pravomoc soudů rozhodovat o popření otcovství je založena také na základě ustanovení § 793 OZ, který nahradil ustanovení § 62a ZR.

S odkazem na ustanovení § 792 OZ je soud oprávněn prominout zmeškání lhůty k popření otcovství, jestliže takový postup vyžaduje zájem dítěte a veřejný pořádek. Pojem veřejného pořádku se v souvislosti s popíráním otcovství objevuje v české právní úpravě poprvé, když předchozí právní úpravy operovaly jen s pojmy jako je veřejný zájem, obecný zájem či zájem společnosti. Naopak pojem zájem dítěte byl již v předchozí právní úpravě v souvislosti s popíráním otcovství po uplynutí popěrné lhůty aplikován, avšak jen jako jediné kritérium pro uplatnění oprávnění nejvyššího státního zástupce ve smyslu ustanovení § 62 ZR ve znění účinném od 1. 8. 1998 do 31. 12. 2013. Soudní judikatura k ustanovení § 62 ZR je tak pro výklad ustanovení § 792 OZ použitelná pouze částečně, když je nutné vzít v potaz, že vedle kritéria zájmu dítěte, které byl povinen nejvyšší státní zástupce zkoumat před podáním návrhu na popření otcovství po uplynutí popěrné lhůty (§ 62 ZR), je nově soudy pro rozhodnutí o prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství (§ 792 OZ) zkoumáno také kritérium veřejného pořádku. Ustanovení § 792 OZ tedy předpokládá naplnění obou uvedených kritérií kumulativně.

S ohledem na uvedené se tak problematickým jeví výklad neurčitého právního pojmu veřejný pořádek v intencích ustanovení § 792 OZ. Důvodová zpráva k ustanovení § 792 OZ nepodává ohledně jeho výkladu bližší vysvětlení. Komentářová literatura se k problematice výkladu kritérií zájmu dítěte a veřejného pořádku ve smyslu ustanovení § 792 OZ včetně jejich vzájemného vztahu zabývá pouze okrajově a obecným způsobem. R. Šínová definuje veřejný

1 Z důvodné zprávy k zákonu č. 89/2012 Sb. se k ustanovení § 792 OZ podává, že „Vzhledem k tomu, že se jedná o statusovou věc, osnova nového občanského zákoníku upouští od ingerence nejvyššího státního zástupce a napříště bude v této věci rozhodovat soud. Ten nejprve posoudí všechny okolnosti rozhodné pro připuštění návrhu na popření otcovství po uplynutí lhůty a v případě jeho připuštění rozhodne o zachování či popření otcovství v soudním řízení s ohledem na zájem dítěte a veřejný pořádek.“. Konsolidovaná důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., zvláštní část, s. 195 [online]. Dostupné z: obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/zakony-a-stanoviska/texty-zakonu.

pořádek jako „požadavek posouzení únosnosti existence statusového poměru mezi právním otcem a dítětem ve vztahu k pravidlům, na nichž je nutno z důvodu veřejného zájmu bezvýhradně trvat“.² Z. Králíčková vnímá veřejný pořádek jako “opak alespoň hrozby veřejné poruchy způsobilé ohrozit kohokoli na jeho právech nebo ohrozit obecné blaho. Veřejný pořádek je odrazem požadavku stability ve statusových poměrech, která ovšem nesmí být samoúčelná“, přičemž matriční zápis nesmí mást. A dále ke vztahu veřejného pořádku a zájmu dítěte dodává, že v případě jejich kolize je třeba zájem dítěte upřednostnit s odkazem na článek 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte (dále jen „ÚPD“).³ Shodně se Z. Králíčkovou vymezuje D. Frintová některé případy, ve kterých by mělo být zmeškání popěrné lhůty prominuto.⁴

Soudní judikatura tenduje k výjimečnosti postupu podle ustanovení § 792 OZ. Z judikatury Nejvyššího soudu lze vyzorovat spíše postup pro zachování právního stavu a upozadění zjištění biologické reality, přičemž je argumentováno ochranou dítěte. Nejvyšší soud poprvé řešil ve své judikatuře právní otázku, za jakých okolností veřejný pořádek vyžaduje, aby bylo prominuto zmeškání lhůty k popření otcovství, v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. srpna 2018, sp. zn. 21 Cdo 1012/2016 (č. 95/2019 Sb. rozh. civ.). Nejvyšší soud uzavřel, že prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství v intencích ustanovení § 792 OZ je třeba chápat jako výjimečný postup, který „slouží výhradně k umožnění nápravy poměrů v případech, kdy stávající stav působí takové následky, které se přičií základním hodnotám společnosti do té míry, že jeho zachování je společensky zcela nepřijatelné, a které proto odůvodňují zásah do stabilních poměrů dítěte.“ Jako příklad Nejvyšší soud uvedl „situaci, kdy prohlášení o určení otcovství k dítěti bylo učiněno na základě podvodu či v rozporu se zákonem, kdy jde o rodičovství incestní, které nadto není v souladu s biologickou realitou, apod.“. Nejvyšší soud zároveň upozornil na nutnost vykládat pojem veřejného pořádku v rámci OZ specificky podle oblasti, ve které je tento pojem aplikován. A dále uvedl, že na rozdíl od kritéria zájmu dítěte je kritérium veřejného pořádku podle ustanovení § 792 OZ podmínkou objektivní. Nejvyšší soud

2 ŠÍNOVÁ, Renáta. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník § 655-975. Velký komentář*. Praha: Leges, 2016, s. 977 (§ 792).

3 KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 591 (§ 792). Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. září 2014, sp. zn. 30 Cdo 1982/2012 (č. 22/2015 Sb. rozh. civ.), podle kterého lze zájem dítěte považovat za přední hledisko pouze u dětí do 18 let věku (odpovídá čl. 1 ÚPD). V případě dítěte zletilého jsou jeho zájmy zásadně rovnocenné zájmům ostatních účastníků. Z tohoto důvodu je třeba stejně pečlivě vedle zájmu zletilého dítěte vážit a stejnou váhu přiznat zájmům dalších osob, které by mohly být rozhodnutím dotčeny. Dále srov. rozsudek ESLP ze dne 10. října 2006, *Paulik proti Slovensko*, č. 10699/05. Dostupný z: databáze hudoc.echr.coe.int.

4 FRINTOVÁ, Dita. In: ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II (§ 655-975, rodinné právo)* [online databáze]. Praha: Wolters Kluwer, 2014 [cit. 15. března 2016], (§ 792). Dostupný z: databáze ASPI.

zdůraznil, že nelze kritérium veřejného pořádku ztotožňovat se subjektivními zájmy kteréhokoli účastníka řízení o popření otcovství.

Komentářová literatura ani soudní judikatura tak nedávají soudům jednoznačný návod, jaké konkrétní okolnosti by měly při rozhodování v řízení o prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství zvažovat a na tyto zaměřit pozornost při provádění dokazování. Otázce výkladu pojmu veřejného pořádku a zájmu dítěte v intencích ustanovení § 792 OZ se podrobněji nevěnuje žádná publikace, práce či odborné články. Pokud ano, jedná se o obecný popis s odkazem na komentářovou literaturu bez bližšího a komplexního zhodnocení dané problematiky, z něhož by plynuly pro interpretaci ustanovení § 792 OZ konkrétní závěry.

Cíle disertační práce

Vědeckým cílem disertační práce je poskytnout ucelenou právní analýzu pojmu veřejného pořádku a zájmu dítěte, jakožto kritérií pro prominutí zmeškání lhůty pro popření otcovství ve smyslu ustanovení § 792 OZ. Dále pomocí syntézy analýzou získaných poznatků dojít k obecnému vymezení definičních znaků těchto pojmů a ke konkrétním závěrům o tom, zda současná právní úprava popírání otcovství zaručuje prominutím zmeškání popěrné lhůty respektování práva na ochranu rodinného a soukromého života matek, právních otců, domnělých otců a dětí.

Teoretická východiska disertační práce

Ustanovení § 792 OZ bylo do české právní úpravy zakotveno v souvislosti s přijetím OZ, přičemž se jedná o zcela novou koncepci popírání otcovství po uplynutí popěrných lhůt. Novostí se rozumí výlučné právo matky a právního otce dítěte zahájit soudní řízení o prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství namísto pouhého práva učinit podnět nejvyššímu státnímu zástupci k podání návrhu na popření otcovství po uplynutí popěrné lhůty ve smyslu ustanovení § 62 ZR. Dále novost koncepce spočívá v založení oprávnění soudu rozhodovat o návrhu matky či právního otce dítěte na prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství, když od roku 1941 byla možnost podání návrhu na popření otcovství po uplynutí popěrné lhůty výlučně v pravomoci státního zastupitelství, resp. generálního prokurátora, a následně nejvyššího státního zástupce. Osoba předkládající podnět nejvyššímu státnímu zástupci k podání návrhu na popření otcovství po uplynutí popěrné lhůty neměla podle předchozí právní úpravy nárok na podání tohoto návrhu. Bylo zcela na uvážení nejvyššího státního zástupce, zda shledá podmínky

pro zahájení soudního řízení o popření otcovství po uplynutí popěrné lhůty za splnění či nikoliv. Zároveň je nezbytné uvést, že do přijetí OZ bylo zákonem zakotveno vždy jediné kritérium, které bylo zvažováno jako podmínka pro podání návrhu na popření otcovství po uplynutí popěrné lhůty. A to postupně veřejný zájem, obecný zájem, zájem společnosti a zájem dítěte. V této souvislosti nebylo nikdy předmětem hodnocení kritérium veřejného pořádku či kombinace kritéria veřejného pořádku a zájmu dítěte.

OZ v ustanovení § 792 předpokládá pro rozhodnutí soudu o prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství kumulativní splnění dvou podmínek, a to zájmu dítěte a veřejného pořádku, které vyžadují prominutí zmeškání popěrné lhůty. Nicméně OZ, stejně jako předchozí právní úprava popírání otcovství, výslovně nerozlišuje zájem dítěte mladšího 18 let a zájem dítěte staršího 18 let. Význam tohoto rozlišení spočívá v odlišném právním postavení dětí s ohledem na aplikaci ÚPD, která se týká pouze dětí mladších 18 let, není-li zletilosti dosaženo dříve,⁵ a tedy odlišného hodnocení významu zájmu dítěte v závislosti na uvedené věkové hranici.

Pro správné porozumění a interpretaci ustanovení § 792 OZ je nezbytné podrobit zkoumání a hodnocení také podmínky pro uplatnění samotných popěrných práv, když délka a počátek běhu popěrných lhůt se liší v závislosti na titulu, resp. právní domněnce, na základě které bylo otcovství právního otce k dítěti určeno. Ustanovení § 792 OZ je aplikováno v širokém okruhu případů odlišných nejen specifickými okolnostmi každého jednotlivého případu s ohledem na fungování dané rodiny, ale odlišných také co do právních podmínek uplatnění popěrného práva, zejména co do nastavení délky popěrné lhůty.

V případě, že bylo otcovství určeno na základě aplikace tzv. první domněnky otcovství (§ 776 OZ), tedy právní domněnky stanovené ve prospěch manžela matky, může manžel matky popřít své otcovství do šesti měsíců ode dne, kdy se dozvěděl o skutečnostech zakládajících důvodnou pochybnost, že je otcem dítěte, které se narodilo jeho manželce. Nejpozději však může manžel matky popřít své otcovství do šesti let od narození dítěte. Počátek běhu popěrné lhůty je odlišně stanoven ve prospěch dřívějšího manžela matky, jestliže popře své otcovství k dítěti manžel matky znovu provdané (§ 788 OZ). Naopak matka může popřít otcovství svého manžela k dítěti pouze do šesti měsíců od narození dítěte (§ 789 OZ). Speciální režim současného popření a určení otcovství je upraven pro případ prohlášení manžela matky dítěte, popř. bývalého manžela, muže, který tvrdí, že je otcem dítěte, a matky dítěte v řízení před soudem, jestliže se dítě narodí v době mezi zahájením řízení o rozvod manželství a třístým

5 Článek 1 ÚPD stanoví, že „Pro účely této úmluvy se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.“

dnem po rozvodu manželství (§ 777 OZ).⁶ Předpokladem této speciální úpravy související s rozvodem manželství je nabytí právní moci rozsudku o rozvodu manželství a podání návrhu podle § 777 OZ do uplynutí jednoho roku od narození dítěte.

Tzv. jedna a půlta domněnka otcovství⁷ zakládá otcovství k dítěti počatému umělým oplodněním a narozenému ženě neprovdané, a to ve prospěch muže, který dal k umělému oplodnění souhlas (§ 778 OZ). Pokud dal k umělému oplodnění souhlas manžel matky, aplikuje se první domněnka otcovství.⁸ Popření otcovství je v případě početí dítěte umělým oplodněním a narozeného v zákonem stanovených lhůtách počítaných od umělého oplodnění výslovně vyloučeno, a to bez ohledu na to, jaké genetické látky bylo použito (§ 787 OZ). Popěrné právo muže, který dal k umělému oplodnění souhlas, však není vyloučeno, jestliže matka dítěte otěhotněla jinak (§ 787 OZ poslední věta). OZ výslovně popěrnou lhůtu nestanoví. OZ rovněž pro tento případ ničeho nestanoví ohledně popěrného práva neprovdané matky, když výslovně upravuje pouze popěrné právo matky ve vztahu k jejímu manželovi (§ 789 OZ).

Tzv. druhá domněnka otcovství je založena na souhlasném prohlášení rodičů o určení otcovství, a to ve prospěch muže činícího souhlasné prohlášení (§ 779 OZ). Toto prohlášení rodičů lze učinit i před narozením dítěte. Muž, jehož otcovství bylo určeno souhlasným prohlášením rodičů, může otcovství k dítěti popřít, jen je-li vyloučeno, že by mohl být otcem dítěte, přičemž tak může učinit pouze do šesti měsíců od dne, kdy bylo otcovství tímto způsobem určeno. V případě že souhlasné prohlášení rodičů bylo učiněno před narozením dítěte, neskončí popěrná lhůta dříve než šest měsíců po narození dítěte (§ 790 OZ). Totožné popěrné lhůty k popření otcovství platí pro matku dítěte (§ 791 OZ).

Tzv. třetí domněnku otcovství upravuje ustanovení § 783 OZ, podle kterého se má za to, že otcem dítěte je muž, který s matkou dítěte souložil v době, od které neprošlo do narození dítěte méně než sto šedesát a více než tři sta dní, ledaže jeho otcovství vylučují závažné okolnosti. Otcovství je v takovém případě určováno na základě rozhodnutí soudu. Otcovství určené v řízení podle § 783 OZ nelze popřít.⁹ Výjimkou jsou případy vyjmenované v ustanovení § 425a ZŘS.

⁶ Obdobně toto platí pro řízení o neplatnost manželství (§ 777 odst. 4 OZ).

⁷ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář* [online databáze]. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020 [cit. 21. května 2021], s. 510-512 (§ 778). Dostupné z: databáze beck-online.cz.

⁸ Tamtéž.

⁹ R. Šínová upozorňuje na to, že ustanovení § 783 OZ nelze vnímat celé komplexně jako vyvratitelnou domněnku otcovství. Je tak třeba rozlišovat právní skutečnost (soudní rozhodnutí ve věci), na základě které dochází k určení otcovství (odstavec první § 783 OZ), a vyvratitelnou domněnku (odstavec druhý § 783 OZ) ulehčující dokazování v soudním řízení. O tomto svědčí i nemožnost popírat otcovství založené rozhodnutím soudu ve smyslu ustanovení § 783 OZ. ŠÍNOVÁ, Renáta. In: MELZER, Filip., TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník § 655-975. Velký komentář*. Praha: Leges, 2016, s. 931 (§ 783).

K podání návrhu na popření otcovství jsou ve smyslu ustanovení § 785 a § 789 OZ oprávněni pouze manžel matky, příp. jeho opatrovník podle ustanovení § 785 odst. 2 OZ, a matka dítěte. Dále na základě ustanovení § 787 OZ manžel matky nebo muž, který udělil k umělému oplodnění souhlas, a dle ustanovení § 790 a § 791 OZ muž, který učinil souhlasné prohlášení o určení otcovství a matka dítěte. Z uvedeného výčtu vyplývá, že aktivně věcně legitimovanými k podání návrhu na popření otcovství nejsou ani domnělý otec a ani dítě samotné.¹⁰ Účastníky řízení o popření otcovství jsou žena, která dítě porodila, dítě a muž, jehož otcovství má být popřeno (§ 420 ZŘS). Účastníky řízení o popření otcovství tedy nejsou domnělý otec, ani žádné třetí osoby, například prarodiče či dědicové právního otce nebo dítěte.

Po dobu běhu výše uvedených popěrných lhůt lze otcovství manžela matky a muže, který učinil souhlasné prohlášení, aniž by byli biologickými otci dítěte, popřít bez dalšího. Není tedy zkoumán veřejný zájem ani zájem dítěte na popření otcovství. Po dobu běhu popěrných lhůt jsou tak upřednostněny zájmy právních otců a matek dětí, kteří mají zájem na popření otcovství. Po uplynutí popěrných lhůt je naopak upřednostněna právní jistota v rodinných vztazích a zachování dosud existujícího právního stavu. Popření otcovství po uplynutí popěrných lhůt je možné pouze na základě aplikace ustanovení § 792 OZ.

Popis vlastního řešení

Disertační práce je po formální stránce členěna do pěti základních kapitol, které jsou následně rozděleny na jednotlivé podkapitoly. První kapitola disertační práce pojednává o historických souvislostech a vývoji popěrného práva v české právní úpravě od přijetí Obecného zákoníku občanského do současnosti. Historická komparace umožňuje zkoumání smyslu a účelu institutu popírání otcovství pod vlivem vývoje společnosti. Historická komparace, obecně pojatá ve vztahu k určení a popírání otcovství, je základem pro odkazy učiněné v dalších kapitolách disertační práce. Analýza historické právní úpravy včetně historické komparace umožňuje posouzení toho, zda došlo v průběhu historického vývoje ke změně okruhu osob aktivně věcně legitimovaných k podání návrhu na popření otcovství, okruhu účastníků řízení o popření otcovství a zejména samotných hmotněprávních podmínek popření otcovství, tedy lhůt k popření otcovství a možnosti prolomit již marně uplynulou lhůtu k popření otcovství, domoci se popření otcovství také po uplynutí zákonných popěrných lhůt a za jakých konkrétních podmínek. S posouzením výše uvedených otázek je úzce spjata zkoumání

10 Na tyto nedostatky v právní úpravě upozorňuje Z. Králíčková. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 522 (§ 776).

samotných právních domněnek zakládajících otcovství a jejich vývoj. Historická komparace následně prolíná do druhé kapitoly, která pojednává o veřejném pořádku, jakožto jednoho z kritérií pro rozhodnutí soudu o prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství.

Druhá kapitola disertační práce se věnuje výkladu pojmu veřejného pořádku ve smyslu ustanovení § 792 OZ a přechází plynule do kapitol třetí, čtvrté a páté pojednávajících o právním postavení právního otce dítěte a matky dítěte, domnělého otce a dále dítěte. Tento přístup byl zvolen záměrně, když druhá kapitola disertační práce má za cíl na základě metodologických postupů nalézt rámec metodologicky nejvhodnějšího výkladu pojmu veřejného pořádku. Hlavním cílem druhé kapitoly disertační práce je vymezení základních definičních znaků pojmu veřejného pořádku, které by měly být při rozhodování v řízení podle § 792 OZ vzaty soudy v potaz. Podrobné zkoumání vybraných základních definičních znaků pojmu veřejného pořádku v intencích ustanovení § 792 OZ, tedy práva na respektování rodinného a soukromého života právního otce dítěte, matky dítěte a domnělého otce ve smyslu článku 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), je poté předmětem kapitoly třetí a kapitoly čtvrté disertační práce. Samostatná kapitola pátá disertační práce se zabývá dalším definičním znakem pojmu veřejného pořádku, a to zájmem dítěte v intencích ustanovení § 792 OZ. Součástí druhé kapitoly disertační práce je také zahraniční komparace s francouzskou právní úpravou popírání otcovství po uplynutí popěrné lhůty se zaměřením na výklad pojmu veřejného pořádku obecně i v oblasti popírání otcovství. Prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství v české právní úpravě (comparatum) a popírání otcovství po uplynutí popěrné lhůty ve francouzské právní úpravě (comparandum) jsou instituty do té míry podobné a zároveň rozdílné, což ve svém důsledku umožňuje jejich rozumnou srovnatelnost a vyvození poznatků umožňujících definování možných změn právních úprav *de lege ferenda* (tertium comparationis).¹¹ Český i francouzský právní řád se řadí do kontinentálního systému práva a jejich právní základ vycházející z římského práva je tedy společný. Rovněž ABGB, který platil na území Československé republiky, byl ovlivněn římským právem a francouzským Code Civil.¹² Nadto jsou v současnosti právní řády obou zemí ovlivňovány integračními snahami v právní oblasti v rámci Evropské unie či mezinárodních organizací. Tyto výše uvedené důvody umožňují srovnání právní úpravy popírání otcovství po uplynutí popěrné lhůty obou zemí, jelikož jejich historický základ je totožný, ale vzhledem k rozdílnému historickému a

¹¹ Srov. KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy. Úvod do srovnávací právní vědy*. Praha: C.H. Beck, 1996, s. 3-5.

¹² VESELÁ, Renata. Rodina a rodinné právo v rakouské monarchii v době Metternichově. In: BUDIL, Ivo, ŠEDIVÝ, Miroslav (eds). *Metternich & jeho doba: sborník příspěvků z konference uskutečněné v Plzni ve dnech 23. a 24. dubna 2009*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická, 2009, s. 145.

politickému vývoji také natolik rozdílný, že umožňuje komparaci na takové úrovni, aby bylo možné vyvodit určité odlišnosti, které by mohly být inspirací pro zdokonalení té které právní úpravy *de lege ferenda*. Dále byla francouzská právní úprava zvolena jako vhodné comparandum z důvodu toho, že důvodová zpráva k OZ ohledně pojmu veřejného pořádku dle ustanovení § 1 OZ uvádí, že východiskem tohoto nově zavedeného konceptu je francouzská právní úprava. Francouzská právní úprava byla také předlohou pro stanovení délky popěrné lhůty u první domněnky otcovství při přijetí OZ. Na francouzskou právní úpravu je dále odkazováno v, pro výklad ustanovení § 792 OZ stěžejním, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. srpna 2018, sp. zn. 21 Cdo 1012/2016 (č. 95/2019 Sb. rozh. civ.). Zkoumání je tak podrobena francouzská právní úprava popírání otcovství se zaměřením na vymezení okruhu osob nadaných popěrným právem, podmínek popření otcovství včetně délky popěrné lhůty a předpokladů pro popření otcovství po uplynutí popěrné lhůty. To vše se zaměřením na ověření závěrů citovaného usnesení Nejvyššího soudu v rámci výkladu pojmu veřejného pořádku ve smyslu ustanovení § 792 OZ.

Třetí kapitola disertační práce pojednává o právu na respektování rodinného a soukromého života právního otce a matky dítěte. Důvodem společného výkladu o právním postavení těchto dvou osob je skutečnost, že tyto osoby jsou podle české právní úpravy jako jediné nadány popěrným právem, aktivně věcně legitimovány k podání návrhu na popření otcovství po uplynutí popěrných lhůty podle ustanovení § 792 OZ a jejich zájmy mohou být v určitých ohledech diametrálně odlišné, kdy se jeví účelné tento kontrast zkoumat společně, a v jiných aspektech naopak vykazují totožné zájmy. Předmětná kapitola disertační práce úzké propojení postavení matky dítěte a právního otce dítěte v oblasti popírání otcovství reflektuje a je vystavena na čtyřech základních životních situacích, tedy situaci, kdy (i) právní otec se domáhá popření otcovství a matka dítěte tomuto postupu odporuje, (ii) matka dítěte se domáhá popření otcovství a právní otec tomuto postupu odporuje, (iii) právní otec a matka dítěte se společně domáhají popření otcovství, (iv) právní otec a matka dítěte společně odporují popření otcovství, jehož se domáhá domnělý otec dítěte. Zkoumání práv matky a právního otce dítěte v oblasti popírání otcovství po uplynutí popěrné lhůty vychází primárně z rozboru judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“). Takto analýzou získané poznatky jsou podrobeny komparaci s poznatky získanými analýzou soudní judikatury českých soudů, a to ve vztahu k jednotlivým právním domněnkám otcovství a otcovství určeného soudním rozhodnutím spolu se zkoumáním související problematiky prolomení překážky věci pravomocně rozsouzené v řízení o určení a popření otcovství, změny poměrů na straně dítěte odůvodňujících zahájení nového řízení podle ustanovení § 792 OZ včetně formulace návrhu de

lege ferenda, a dále povinnosti podrobit se odběru genetického materiálu za účelem provedení testu DNA. V závěru této kapitoly disertační práce je provedena komparace s francouzskou právní úpravou v oblasti systému popěrných lhůt a právního postavení dotčených osob při popírání otcovství.

Čtvrtá kapitola disertační práce pojednává o právním postavení domnělého otce, jeho právu na respektování rodinného a soukromého života ve smyslu článku 8 Úmluvy s akcentem na důsledky neexistence popěrného práva domnělého otce. Východiskem této kapitoly disertační práce je analýza judikatury ESLP k článku 8 Úmluvy ve vztahu k právům domnělého otce, analýza české judikatury k právnímu postavení domnělého otce a komparativní zhodnocení analýzou získaných poznatků, následně zpracovaných na základě syntézy. Zkoumání je tak podrobeno právo domnělého otce na popření otcovství a právo domnělého otce na styk s dítětem se zaměřením na poznání, zda česká právní úprava naplňuje závazky vyplývající z Úmluvy ve vztahu k právu domnělého otce na respektování jeho rodinného a soukromého života. Pozornost je následně věnována otázce výkladu ustanovení § 793 OZ a ustanovení § 927 OZ, a dále dotváření práva domnělého otce na podání návrhu na popření otcovství a možného zakotvení tohoto práva v české právní úpravě včetně návrhu de lege ferenda.

Kritérium zájmu dítěte ve smyslu ustanovení § 792 OZ je předmětem zkoumání kapitoly páté disertační práce. Dílčí závěry vztahující se k zájmu dítěte jsou však součástí také předcházejících kapitol disertační práce, když tyto nelze izolovaně hodnotit od práv a zájmů jiných, popřením otcovství, dotčených osob. Předmětná kapitola disertační práce je zaměřena na postavení dítěte v řízení o popření otcovství po uplynutí popěrné lhůty s přihlédnutím k participačním právům dítěte a právu dítěte znát svůj původ. V rámci této kapitoly disertační práce je zkoumán také vzájemný vztah kritéria zájmu dítěte a veřejného pořádku v intencích § 792 OZ.

V závěru disertační práce je shrnuto vědecké pojednání, přičemž jsou vyhodnoceny jednotlivé pracovní hypotézy, výzkumné otázky a cíle vymezené v disertační práci.

Pracovní hypotézy, výzkumné otázky a metodika práce

Hlavní pracovní hypotézou disertační práce je, že platná a účinná právní úprava prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství poskytuje dostatečnou ochranu právům na respektování rodinného a soukromého života dítěte, matky dítěte, právního otce a domnělého otce ve smyslu článku 8 Úmluvy. Dílčí hypotézy vědecké práce jsou poté následující:

1. Mechanismus prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství reflektuje práva na respektování rodinného a soukromého života dítěte, matky dítěte, právního otce a domnělého otce a je souladný s judikaturou ESLP v oblasti popírání otcovství.
2. Mechanismus prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství reflektuje zásadu předvídatelnosti soudního rozhodování.
3. Veřejný pořádek a zájem dítěte jako kritéria pro prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství mohou být v konfliktu, protože pojem veřejný pořádek v sobě nezahrnuje pojem zájem dítěte, jedná se o samostatné kategorie.
4. Situace odporující veřejnému pořádku ve smyslu ustanovení § 792 OZ vyjadřuje ryze objektivní stav.
5. Situace odporující veřejnému pořádku ve smyslu ustanovení § 792 OZ je charakterizována takovou okolností, kterou by bylo třeba stejným způsobem hodnotit vždy tehdy, pokud nastane bez ohledu na další konkrétní okolnosti případu (konkrétní situaci rodičů či dítěte).
6. Veřejný pořádek jako kritérium pro prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství v sobě nezahrnuje zkoumání zájmů a práv dítěte, matky dítěte, právního otce a domnělého otce.
7. Francouzská právní úprava upravuje popírání otcovství ve srovnání s českou právní úpravou způsobem, který poskytuje vyšší ochranu práva na respektování rodinného a soukromého života dítěte, matky dítěte, právního otce a domnělého otce.
8. Francouzská právní úprava poskytuje domnělým otcům ve srovnání s českou právní úpravou účinnější právní prostředky k dosažení určení otcovství.

Výše uvedené pracovní hypotézy mohou být potvrzeny či vyvráceny až poté, co budou nalezeny a vyhodnoceny odpovědi zejména na **následující výzkumné otázky**:

- 1) Jaké instituty slouží právnímu otci dítěte, matce dítěte, dítěti a domnělému otci k popření otcovství?
- 2) Je systém popěrných lhůt podle české právní úpravy souladný s požadavky judikatury ESLP v oblasti popírání otcovství?
- 3) Jaká kritéria byla hodnocena v minulosti v české právní úpravě popírání otcovství po uplynutí popěrné lhůty?
- 4) Byl pojem veřejného pořádku v minulosti používán v české právní úpravě rodinného práva v oblasti určování a popírání otcovství? Pokud ano, jak byl vykládán?
- 5) Definovala či definuje česká soudní judikatura definiční znaky pojmu veřejného pořádku podle ustanovení § 792 OZ? Pokud ano, jaká jsou definiční kritéria pojmu veřejného pořádku podle ustanovení § 792 OZ?
- 6) Jaký je přístup ESLP k popírání otcovství po uplynutí popěrných lhůt?

- 7) Lze z judikatury ESLP vyvodit definiční znaky pojmu veřejného pořádku podle ustanovení § 792 OZ? Pokud ano, o jaké definiční znaky se jedná?
- 8) Jakou podobu má interakce zásady zájmu dítěte a veřejného pořádku?
- 9) Naplňuje právní úprava prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství zásadu předvídatelnosti soudního rozhodování?
- 10) Jaké jsou zásadní odlišnosti české a francouzské právní úpravy v oblasti popírání otcovství po uplynutí popěrných lhůt a mají tyto odlišnosti pozitivní či negativní vliv na popření otcovství?
- 11) Jaké jsou zásadní odlišnosti české a francouzské právní úpravy postavení domnělého otce a mají tyto odlišnosti pozitivní či negativní vliv na popření otcovství?

Metodické postupy užívané v práci jsou vybrány s ohledem na cíl práce. Primárně je užitá metoda analýzy, a to ve vztahu ke stávající právní úpravě a soudní judikatuře českých soudů se zaměřením na judikaturu Ústavního soudu a Nejvyššího soudu týkající se problematiky popírání otcovství komplexně. Zkoumána je tak nejen aktuální judikatura k ustanovení § 792 OZ, potažmo § 793 OZ, ale také judikatura k problematice popírání otcovství podle ZR, včetně oprávnění nejvyššího státního zástupce podle ustanovení § 62 ZR, se zohledněním judikatury týkající se problematiky aktivní věcné legitimace domnělého otce k zahájení řízení o popření otcovství právního otce dítěte. Podstatná část disertační práce je věnována analýze judikatury ESLP k článku 8 Úmluvy v oblasti problematiky určování a popírání otcovství, a to z důvodu závaznosti Úmluvy na základě článku 10 Ústavy, kdy tato pravidla mají přednost, pokud zákon stanoví něco jiného. Rozhodnutí ESLP, ačkoliv řeší konkrétní jednotlivé případy, mají také obecný význam, který spočívá v objasnění a rozvíjení pravidel stanovených Úmluvou. ESLP vymezuje roli Úmluvy jako „ústavního nástroje evropského veřejného pořádku“ v oblasti lidských práv.¹³ Nereflektování judikatury ESLP ve zkoumané oblasti by bylo v rozporu s eurokonformním výkladem, který je významným při interpretaci ustanovení § 792 OZ, zejména neurčitěho pojmu veřejného pořádku.

Účelem použití metody analýzy je identifikovat obsah zásady zájmu dítěte a veřejného pořádku v intencích institutu prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství. Za použití syntézy, indukce a abstrakce jsou následně formulována obecná kritéria zásady zájmu dítěte a veřejného pořádku a jejich spolupůsobení při rozhodování soudu o prominutí zmeškání lhůty k popření

¹³ Council of Europe/European Court of Human Rights. *Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights - Right to respect for private and family life, home and correspondence* [online]. Strasbourg, 2021, s. 6. Dostupné z: www.echr.coe.int/guide_art_8_eng.

otcovství.

Stěžejní metodou pro naplnění cíle disertační práce je dále metoda komparace. Využita je mikrokompárace, když jsou srovnání věnovány pouze menší normové soubory, v daném případě institut popírání otcovství a institut prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství. Při výkladu pojmu veřejný pořádek a pojmu zájem dítěte v intencích ustanovení § 792 OZ je použita historická komparace aktuálního znění OZ a předchozích právních předpisů včetně příslušné soudní judikatury a odborné literatury. Dále je využita komparace s cizím prvkem, a to srovnání s francouzskou právní úpravou popírání otcovství včetně popírání otcovství po uplynutí popěrných lhůt. V rámci komparace s cizím prvkem jsou na základě současné (simultánní) komparace srovnávány aktuální znění právních předpisů upravující srovnávaný institut popírání otcovství se zohledněním aktuální soudní judikatury a odborné literatury. Cílem komparace s cizím prvkem je vysvětlit aplikaci institutu popírání otcovství včetně popírání otcovství po uplynutí popěrných lhůt a podmínky jeho použití ve francouzské právní úpravě, jejich případný přínos v české právní úpravě a vyvození poznatků z francouzské právní úpravy včetně podnětů de lege ferenda.

Významným zdrojem poznání je tak s ohledem na výše uvedené soudní judikatura ESLP, Ústavního soudu a Nejvyššího soudu a dále judikatura francouzských soudů. Vzhledem k tématu disertační práce, které je zaměřeno na interpretaci ustanovení § 792 OZ, včetně posouzení ochrany práv dotčených osob na respektování jejich rodinného a soukromého života ve smyslu článku 8 Úmluvy, je míra pozornosti věnovaná judikatuře opodstatněná. Stranou však nejsou ponechány ani odborné publikace a odborné články věnující se oblasti zkoumané problematiky. V disertační práci je dále pracováno s následujícími zdroji: databáze právních předpisů, judikatury a odborných článků ASPI, beck-online, Dalloz, databáze NALUS – Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu ČR, dostupné na <<http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>>, online databáze rozhodnutí francouzského Kasačního soudu dostupná na <<https://www.courdecassation.fr/>>, databáze HUDOC dostupná na <<https://hudoc.echr.coe.int/>>, databáze francouzských právních předpisů dostupná na <www.legifrance.gouv.fr/>, návrhy zákonů a důvodové zprávy k návrhům zákonů dostupné na <www.psp.cz> a dále monografická a jiná tuzemská i zahraniční literatura.

Původní výsledky a jejich uplatnění ve veřejně oponovaných publikacích a projektech

Téma disertační práce Prominutí zmeškání lhůty pro popření otcovství ve světle zásady

zájmu dítěte a veřejného pořádku je předmětem dosavadní dlouhodobé vědecko-výzkumné činnosti autorky. Tato vědecko-výzkumná činnost autorky vyústila v publikaci několika odborných článků v recenzovaných neimpaktovaných časopisech v ČR, příspěvků ve sbornících z vědeckých konferencí a aktivní vystoupení na těchto konferencích. Uvedené vědecké výstupy jsou podkladem této disertační práce, přičemž autorka zásadní myšlenky a závěry obsažené v těchto výstupech rozšiřuje a podrobněji rozpracovává.

Lze zmínit především následující výstupy autorky:

HORNÍČKOVÁ, Erika. K pojmu veřejného pořádku jako kritéria pro prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství. *Acta Iuridica Olomucensia*. 2017, roč. 12, č. 3, s. 187-206. E-ISSN 1805-9554.

HORNÍČKOVÁ, Erika. Právní postavení domnělého otce (1. část) - Obecně k právnímu postavení domnělého otce. *Právo a rodina*. 2017, č. 8, s. 4-7. ISSN 1212-866X.

HORNÍČKOVÁ, Erika. Právní postavení domnělého otce (2. část) - Aktivní věcná (ne)legitimace domnělého otce k podání návrhu na popření otcovství. *Právo a rodina*. 2017, č. 9, s. 4-12. ISSN 1212-866X.

HORNÍČKOVÁ, Erika. Právní postavení domnělého otce (3. část) – Právo na styk domnělého otce s dítětem. *Právo a rodina*. 2017, č. 10, s. 9-15. ISSN 1212-866X.

HORNÍČKOVÁ, Erika. Participační práva dítěte v řízení o určení a popření otcovství. In: ŠÍNOVÁ, Renáta (eds). *Participační práva dítěte v civilním soudním řízení*. Brno: Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí, 2020, s. 31-51. ISBN 978-80-270-7320-7.

HORNÍČKOVÁ, Erika. *Veřejný pořádek a zájem dítěte v intencích ustanovení § 792 OZ*. *Bulletin advokacie*. Přijato k publikaci v roce 2021.

Zhodnocení výsledku pro vědní obor nebo praxi

S ohledem na absenci komplexního rozboru ustanovení § 792 OZ a jeho interpretace včetně vymezení definičních znaků neurčitého pojmu veřejný pořádek a vzájemného vztahu veřejného pořádku a zájmu dítěte v intencích citovaného ustanovení má disertační práce za cíl tuto výkladovou mezeru vyplnit a upřesnit závěry předestřené v judikatuře Ústavního soudu a Nejvyššího soudu k interpretaci pojmu veřejný pořádek. Dosažení předestřeného cíle disertační práce ve svém důsledku umožní spravedlivé a předvídatelné rozhodování soudů v řízení o prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství. Právní problematika určování a popírání otcovství je oblastí lidského života velmi citlivou, o to více je nezbytné zjistit veškeré pro rozhodnutí potřebné skutkové okolnosti případu, tyto řádně posoudit, při rozhodování zohlednit

a dbát na kvalitu odůvodnění rozhodnutí soudu vydaného v řízení podle § 792 OZ. Nelze se domnívat, že by veškeré případy projednávané v řízení podle § 792 OZ bylo možné řešit podle předem nastaveného vzoru definičních kritérií jednotně, jelikož život je natolik rozmanitý a uspořádání každé rodinné jednotky, byť i v maličkostech, odlišné včetně faktického nastavení rodinných vztahů. Nicméně tato skutečnost nemůže být důvodem pro neomezené volné uvážení soudu při rozhodování na základě ustanovení § 792 OZ. Uvážení soudu musí být založeno na zvážení alespoň předem definovaných základních kritérií pojmu veřejného pořádku a zájmu dítěte, které by neměly pozornosti soudu uniknout.

Vymezení základních kritérií neurčitého pojmu veřejný pořádek a zájem dítěte v intencích ustanovení § 792 OZ včetně jejich vzájemného vztahu umožní spravedlivé, předvídatelné a více sjednocené rozhodování soudů v řízeních podle § 792 OZ včetně zkvalitnění odůvodnění soudních rozhodnutí. Budou-li mít osoby oprávněné zahájit řízení podle § 792 OZ, resp. jejich právní zástupci, alespoň základní představu o tom, jakým způsobem a za jakých konkrétních podmínek lze očekávat rozhodnutí soudu o prominutí zmeškání lhůty pro popření otcovství, je možné uvažovat o částečném snížení počtu neodůvodněně podaných návrhů na prominutí zmeškání popěrné lhůty nebo zkvalitnění obsahu samotných návrhů, což se projeví rovněž v otázce procesní ekonomie a urychlení soudního řízení.

Výše uvedené bude rovněž naplněním požadavku Ústavního soudu prezentovaného v nálezu ze dne 8. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 15/09 (N 139/58 SbNU 141), bod 51, podle kterého „Pokud zákonodárce upraví možnost prolomení i nově stanovené přiměřeně delší lhůty ve zcela zvláštních a odůvodněných případech, které dosavadní úprava svěřuje výlučně do diskreční pravomoci nejvyššího státního zástupce, musí současně zřetelně stanovit nejen podmínky pro takové prolomení lhůty, ale i zřetelné meze v zájmu ochrany práv dítěte i matky.“

Do doby vydání usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. srpna 2018, sp. zn. 21 Cdo 1012/2016 (č. 95/2019 Sb. rozh. civ.), nebyla definována jednotná pravidla pro výklad kritérií podle ustanovení § 792 OZ. Nejvyšší soud učinil problematiku výkladu kritéria veřejného pořádku předmětem poměrně podrobného zkoumání a mohlo by se jevit, že jsou tedy závěry citovaného usnesení Nejvyššího soudu pro obecné soudy rozhodujícím vodítkem při rozhodování o návrhu na prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství. Uvedené by však bylo akceptovatelné pouze za předpokladu bezrozpornosti těchto závěrů, a to bezrozpornosti v otázce objektivního charakteru kritéria veřejného pořádku, nemožnosti zohlednění práv a zájmů dotčených osob na popření otcovství v rámci uvedeného kritéria, vymezení okruhu dotčených osob, striktnosti výkladu pojmu veřejného pořádku a vztahu pojmů veřejný pořádek a zájem

dítěte v intencích ustanovení § 792 OZ. Závěr Nejvyššího soudu o objektivním charakteru kritéria veřejného pořádku podle ustanovení § 792 OZ, projevující se mimo jiné nemožností zohlednit v rámci tohoto kritéria práva a zájmy dotčených osob na popření otcovství, byl provedeným zkoumáním vyvrácen, a to s odkazem na níže vymezená definiční kritéria pojmu veřejný pořádek dle ustanovení § 792 OZ. Rovněž byl vyvrácen s odkazem na francouzskou právní úpravu a recentní soudní judikaturu závěr o striktnost výkladu pojmu veřejného pořádku ve smyslu ustanovení § 792 OZ, který je založen na charakteristice veřejného pořádku jako okolnosti, kterou by bylo třeba stejným způsobem hodnotit vždy tehdy, pokud nastane bez ohledu na další konkrétní okolnosti případu (konkrétní situaci rodičů či dítěte). Dále byl vyvrácen závěr o posuzování pojmu veřejného pořádku a zájmu dítěte podle ustanovení § 792 OZ izolovaně, tedy nemožnosti zkoumat kritérium zájmu dítěte v rámci kritéria veřejného pořádku, s odkazem na níže vymezená definiční kritéria pojmu veřejný pořádek dle ustanovení § 792 OZ. V disertační práci bylo dospěno k výkladu pojmu veřejného pořádku v intencích ustanovení § 792 OZ založeného na vyvažování v kolizi stojících práv a zájmů dotčených osob, tedy matky dítěte, právního otce, dítěte a domnělého otce.

Definiční kritéria pojmu veřejný pořádek podle § 792 OZ byla dovozena na základě objektivně teleologického výkladu, který umožnil nalézt vůli racionálního zákonodárce, a to s odkazem na závěry nálezu Ústavního soudu ze dne 8. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 15/09 (N 139/58 SbNU 141). Citovaným nálezem Ústavního soudu bylo ke dni 31. 7. 2011 zrušeno ustanovení § 57 odst. 1 ZR v původním znění. Nález Ústavního soudu byl také podkladem k následnému upuštění od ingerence nejvyššího státního zástupce v oblasti popírání otcovství a jejího nahrazení založením pravomoci soudu na základě ustanovení § 792 OZ. Ústavní soud v citovaném nálezu stanovil kritéria, která měla být brána v potaz při tvorbě nové právní úpravy a zároveň kritéria, která měly obecné soudy při rozhodování o návrzích na popření otcovství podaných matkou či právním otcem po uplynutí zrušené popěrné lhůty zvažovat do doby přijetí nové právní úpravy. Tato kritéria pro posouzení přípustnosti návrhu na popření otcovství jsou využitelná také při výkonu diskreční pravomoci soudu podle ustanovení § 792 OZ. Obecné soudy v době neaplikování popěrné lhůty podle zrušeného ustanovení § 57 odst. 1 ZR, ve znění do 31. 12. 2011, rozhodovaly rovněž o návrzích na popření otcovství podaných po uplynutí zrušené popěrné lhůty a musely zvažovat konkurující si zájmy dotčených osob a posoudit, zda při zvážení okolností konkrétního případu je na místě ještě návrh připustit a vést řízení o popření otcovství či nikoliv. Ve své podstatě tedy soudy rozhodovaly v podobné situaci jako nyní v řízení podle ustanovení § 792 OZ.

S ohledem na požadavky kladené Ústavním soudem v nálezu Ústavního soudu ze dne

8. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 15/09 (N 139/58 SbNU 141), byla v rámci recentního objektivně teleologického výkladu vymezena následující definiční kritéria pojmu veřejný pořádek v intencích ustanovení § 792 OZ, a to: a) zda právní otec, který se domáhá popření otcovství po uplynutí popěrné lhůty, věděl či mohl vědět, že není biologickým otcem dítěte již v době běhu popěrné lhůty, b) pokud věděl, že není biologickým otcem dítěte, zda podnikl právní kroky k popření svého otcovství, pokud tak neučinil, tak z jakého důvodu, c) časový prostor od zjištění relevantních skutečností pro zpochybnění otcovství do podání návrhu na popření otcovství, resp. návrhu na prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství dle ustanovení § 792 OZ, a zda žaloba s ohledem na tento časový prostor ob stojí z hlediska přiměřenosti zásahu do práva a chráněných zájmů jiných osob, d) jakým způsobem se projevuje otcovství právního otce k dítěti v rovině sociální, e) jaké jsou rodinné vztahy a zda jsou ustáleny, f) zajištění právní jistoty v rodinných vztazích, g) zajištění rodinného zázemí pro výchovu dítěte, h) právo na respektování rodinného a soukromého života matky dítěte ve smyslu článku 8 Úmluvy, i) právo na respektování rodinného a soukromého života právního otce dítěte ve smyslu článku 8 Úmluvy, j) právo na respektování rodinného a soukromého života domnělého (biologického) otce dítěte ve smyslu článku 8 Úmluvy, k) zájem dítěte ve smyslu článku 3 ÚPD, zájem dítěte na dosažení souladu biologického, právního a sociálního rodičovství, právo na respektování rodinného a soukromého života dítěte ve smyslu článku 8 Úmluvy včetně práva dítěte znát své rodiče ve smyslu článku 7 ÚPD a právo dítěte na zachování své totožnosti ve smyslu článku 8 ÚPD, l) za předpokladu, že by nedošlo ke změně právní úpravy, je třeba zvažovat také neexistenci popěrného práva dítěte a domnělého otce dítěte. Výklad ustanovení § 792 OZ založený na existenci prostoru soudu k vážení v kolizi stojících hodnot zmiňuje Ústavní soud také v usnesení ze dne 8. srpna 2012, sp. zn. II. ÚS 2964/12 (N 219/75 SbNU 457), bod 29.

Analýzou judikatury ESLP bylo v rámci eurokonformního výkladu potvrzeno, že uvedená definiční kritéria odpovídají požadavkům Úmluvy a přístupu ESLP k otázce popírání otcovství po uplynutí popěrných lhůt. Výklad pojmu veřejného pořádku založený na vyvažování v kolizi stojících práv a zájmů dotčených osob odpovídá také přístupu francouzské soudní praxe při rozhodování o popření otcovství po uplynutí popěrné lhůty. Francouzská judikatura dovodila povinnost soudů rozhodovat o žalobách na určení či popření otcovství podaných po uplynutí popěrné (promlčecí) lhůty na základě provedeného testu proporcionality. S ohledem na uvedené tak byla vyvrácen také závěr shora citovaného usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. srpna 2018, sp. zn. 21 Cdo 1012/2016 (č. 95/2019 Sb. rozh. civ.), o objektivnosti a striktnosti výkladu pojmu veřejného pořádku při rozhodování o prominutí

zmeškání lhůty k popření otcovství, když se Nejvyšší soud odkazoval na francouzskou právní úpravu, kterou však neposuzoval komplexně a dospěl tak k neúplným závěrům. Francouzská právní úprava v porovnání s českou právní úpravou dává větší prostor pro uvedení právní reality do souladu s realitou biologickou, když stanoví ve většině případů delší popěrné lhůty a širší okruh osob oprávněných k podání žaloby na popření otcovství zahrnující mimo jiné dítě a domnělého otce.

Dále bylo v disertační práci dovozeno, že pojem veřejného pořádku nelze striktně oddělovat od zájmů dotčených osob včetně zájmu dítěte již z toho důvodu, že samotný zájem dítěte je nutně součástí pravidel, na nichž je nezbytné v demokratické společnosti trvat, tedy součástí kritéria veřejného pořádku. Ve skutečnosti tak nemůže dojít ke kolizi kritéria zájmu dítěte a veřejného pořádku, protože zájem dítěte není samostatnou kategorií, ale výsečí kritéria veřejného pořádku ve smyslu ustanovení § 792 OZ. Vyvažování zájmů a práv dotčených osob, tedy dítěte, matky dítěte, právního otce a domnělého otce, je tak třeba činit v rámci posouzení kritéria veřejného pořádku. Uvedení kritéria zájmu dítěte v ustanovení § 792 OZ a jeho výslovné vyčlenění vedle kritéria veřejného pořádku je nezbytné vnímat pouze jako zdůraznění zájmu dítěte na prominutí zmeškání popěrné lhůty tehdy, je-li dítě chráněno ÚPD.

Analýzou judikatury ESLP k článku 8 Úmluvy v oblasti popírání otcovství byly zjištěny nedostatky české právní úpravy, které mohou vést k v jednotlivých případech k porušení práva na respektování rodinného nebo soukromého života dětí, matek dětí, právních otců nebo domnělých otců. Zjištěné nedostatky české právní úpravy byly v disertační práci vymezeny a zároveň představena možná interpretační řešení, popřípadě odstranění nedostatků dotvářením práva. Nebylo-li ani jedno z uvedených řešení možné, byl představen návrh právní úpravy *de lege ferenda*. Jedná se o nedostatky české právní úpravy v oblasti omezené možnosti prolomení překážky věci pravomocně rozsouzené na základě aplikace ustanovení § 425a ZŘS v řízení o určení a popření otcovství, změny poměrů na straně dítěte odůvodňujících zahájení nového řízení podle ustanovení § 792 OZ, absence popěrného práva dítěte a domnělého otce včetně výkladu ustanovení § 793 OZ.

Nedostatečnost koncepce ustanovení § 425a ZŘS je spatřována v tom, že podstatou přípustnosti žaloby na obnovu řízení by mělo být oprávnění soudu zvážit konkrétní okolnosti případu s tím, že pokud soud dospěje k závěru, že je v projednávaném případě dán oprávněný zájem na zajištění právní jistoty a stability rodinných vazeb a potřeba chránit zájmy dítěte, tak žalobu na obnovu řízení o určení otcovství nepřipustí, přestože by právní otec disponoval důkazem (zpravidla testem DNA) o tom, že není biologickým otcem dítěte. Povahou lze takové hodnocení přípustnosti žaloby na obnovu řízení přirovnat k podmínkám pro rozhodnutí o

prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství podle ustanovení § 792 OZ. Po provedeném zkoumání bylo dospěno k závěru, že institut obnovy řízení podle citovaného ustanovení je třeba aplikovat na širší okruh případů na základě analogie legis, tedy za stanovených podmínek také na pravomocná rozhodnutí vydaná v řízení o určení nebo popření otcovství po 31. 12. 1995. Nedostatečnost konstrukce ustanovení § 425a ZŘS lze tedy odstranit pouze částečně výkladem na základě analogie legis, nikoliv však ve zbývající části teleologickou redukcí. S ohledem na složitost výkladových řešení se jeví jako vhodné, a to i v rámci právní jistoty a předvídatelnosti soudního rozhodování, přijmout nové legislativní řešení plně reflektující závěry soudní judikatury ESLP. Návrh znění ustanovení § 425a ZŘS de lege ferenda lze definovat následovně „Žalobu na obnovu řízení o určení nebo popření otcovství lze podat i po třech letech od právní moci napadaného rozhodnutí pouze z důvodu uvedeného v § 228 odst. 1 písm. a) nebo b), pokud obnovu řízení o určení nebo popření otcovství vyžaduje zájem dítěte a veřejný pořádek.“ Jedná se ve své podstatě o následování koncepce ustanovení § 792 OZ.

Velmi problematickou je dále absence popěrného práva dítěte. V disertační práci je doporučováno výslovné zakotvení popěrného práva dítěte v české právní úpravě. Při zohlednění absence popěrného práva dítěte je v disertační práci zaměřena pozornost na zodpovězení otázky, do jaké míry je pravomocné rozhodnutí soudu podle ustanovení § 792 OZ nezměnitelné a tvoří překážku věci pravomocně rozsouzené (res iudicata) ve vztahu k novému, v budoucnu zahájenému, řízení podle ustanovení § 792 OZ. Po provedeném zkoumání byl učiněn závěr o nutnosti aplikace ustanovení § 425a ZŘS také na řízení o popření otcovství, přičemž byly zároveň definovány nedostatky této právní úpravy ve vztahu k řízení o popření otcovství, tak i řízení o určení otcovství. Rozhodnutí o zamítnutí návrhu na prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství nelze vnímat jako překážku věci pravomocně rozsouzené, kterou by bylo možné prolomit na základě obnovy řízení, ale jako rozhodnutí, u něhož se uplatní výhrada změny poměrů nastalých v budoucnu a jeho změna bude odůvodněna změnou zájmu dítěte. Obdobně je třeba posuzovat rozhodnutí vydané v řízení podle § 62 ZR ve znění účinném od 1. 8. 1998 a toto nepovažovat za překážku věci pravomocně rozsouzené pro zahájení řízení podle § 792 OZ za předpokladu, že návrh nejvyššího státního zástupce byl zamítnut z důvodu toho, že popření otcovství nebylo v zájmu dítěte, nikoliv z důvodu toho, že na základě provedených důkazů bylo zjištěno, že biologické otcovství právního otce není vyloučeno. Rozhodnutí vydané v řízení podle § 62 ZR lze v prvním případě připodobnit řízení podle § 792 OZ. Je tedy na místě umožnit u tohoto rozhodnutí uplatnění výhrady změny poměrů nastalých v budoucnu. Druhý případ je třeba posoudit jako překážku věci pravomocně rozsouzené, která podléhá mimořádnému opravnému prostředku obnovy řízení za předpokladu, že na základě

provedeního dokazování byl soudem učiněn závěr, že je právní otec biologickým otcem dítěte v rozporu s biologickou realitou a z tohoto důvodu byla žaloba na popření otcovství zamítnuta. Ačkoliv OZ institut změny poměrů ve vztahu k řízení podle ustanovení § 792 OZ výslovně neupravuje, je namístě vycházet ze zásady nejlepšího zájmu dítěte, která je v čase proměnlivá, včetně závazku České republiky vyplývajícího z článku 3 odst. 1 ÚPD, a umožnit také v řízení podle § 792 OZ uplatnění institutu změny poměrů ve výše uvedených případech. Co se týká institutu obnovy řízení podle ustanovení § 425a ZŘS, uplatní se závěry uvedené výše o aplikaci ustanovení na širší okruh případů na základě analogie legis také v případě obnovy řízení o popření otcovství. De lege ferenda je vhodné odstranit nastíněné problematické oblasti právní úpravy výslovným zakotvením popěrného práva dítěte, zakotvením ustanovení o změně poměrů odůvodňující podání nového návrhu na prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství a širší definice ustanovení § 425a ZŘS.

Právní postavení domnělého otce je podle české právní úpravy v komparaci se závěry judikatury ESLP v určitých ohledech rovněž problematické. Aktuální judikatura Ústavního soudu a Nejvyššího soudu zastává názor, že dostačující pro ochranu práv domnělého otce, jak práva na ochranu rodinného, tak i soukromého života domnělého otce, je poskytnutí práva styku domnělého otce s dítětem. Zcela tak absentuje nezbytného posouzení ze strany soudu, zda je přiznání popěrného práva domnělého otce v zájmu dítěte v případě zjištění existence rodinného života mezi domnělým otcem a dítětem, a to při vážení v kolizi stojících zájmů všech dotčených osob. Zkoumání v disertační práci bylo tak zaměřeno na zodpovězení otázky, zda existují právní prostředky vedoucí k dosažení tohoto cíle, tedy v jakém řízení by dané posouzení mělo být prováděno. Respektive, zda lze na základě analogie dotvořit popěrné právo domnělého otce a umožnit mu zahájení řízení o popření otcovství. Předně bylo v disertační práci dovozeno, že je nezbytné aplikovat ustanovení § 793 OZ také na případy tzv. vyblokování domnělého otce. S přihlédnutím k předpokladu racionálního zákonodárce bylo účelem zákonodárce řešit prostřednictvím ustanovení § 793 OZ také zahájení řízení o popření otcovství určeného druhou domněnkou otcovství, pokud se takového postupu domáhá domnělý otec z důvodu zásahu do jeho práva na respektování rodinného či soukromého života ve smyslu článku 8 Úmluvy, jelikož lze toto považovat za splnění předpokladu „mají-li být naplněna ustanovení zaručující základní lidská práva“ domnělého otce. To vše za současného splnění předpokladu (zřejmého) zájmu dítěte na zahájení řízení o popření otcovství založeného druhou domněnkou otcovství. Dále jen na základě provedené metodologie nalézání práva bylo ve věci výkladu ustanovení § 793 OZ dospěno k závěru, že jsou splněny podmínky pro využití analogie ustanovení § 793 OZ také na případy, kdy byl domnělý otec matkou dítěte vyblokován z rodičovství k dítěti a právním otcem

dítěte se stal manžel matky. Byl shledán legitimační důvod pro dotváření práva také na případy popírání otcovství založeného první domněnkou otcovství, jelikož existuje v důsledku narušení principu rovnosti související s principem (hodnotové) bezrozpornosti právního řádu bezdůvodná diferenciacie. Doslovný výklad ustanovení § 793 OZ je tak objektivně z teleologického hlediska příliš úzký. Právo je tedy nutné dotvořit podle uvedeného teleologického pozadí.¹⁴ Nicméně je třeba konstatovat, že předestřené dotváření práva domnělého otce na podání podnětu podle ustanovení § 793 OZ i pro případy popírání první domněnky otcovství má sloužit pouze jako dočasné řešení legislativního nedostatku spočívajícího v absenci zákonem zakotveného popěrného práva domnělého otce a dítěte do doby přijetí nové právní úpravy souladné s požadavky judikatury ESLP. Dočasnost je dána zejména tím, že pro tyto účely ustanovení § 793 OZ nesplňuje zcela předpoklady vyplývající z judikatury ESLP a neposkytuje dostatečnou ochranu právům domnělého otce, a to z důvodu toho, že koncepce předmětného ustanovení neumožňuje zvážit skutkové okolnosti případu, tedy zejména aktuální situaci dítěte, matky a domnělého otce, zjistit rodičovské dovednosti domnělého otce a zda by posouzení otcovství domnělého otce poškodilo zájmy dítěte. Vzhledem k tomu, že soud nemá oprávnění provádět v tomto směru dokazování před zahájením soudního řízení, jeví se aplikace ustanovení § 793 OZ jako nedostatečná pro ochranu práva domnělého otce na respektování jeho rodinného života, jelikož nelze činností soudu před zahájením řízení dosáhnout řádného zvážení práv a zájmů domnělého biologického otce.¹⁵ A již vůbec nikoliv řádného zjištění zájmu dítěte na změně právního stavu. Soud není výslovně povinen provést přezkum různých dotčených zájmů za účelem posouzení, zda zahájit řízení o popření otcovství či nikoliv. Soud je podle ustanovení § 793 OZ oprávněn přímo zahájit řízení o popření otcovství, toto ustanovení není koncipováno na principu dvoufázovosti řízení, jako tomu je v případě řízení podle § 792 OZ. Soud tedy není oprávněn nejprve vést řízení o splnění podmínek podle ustanovení § 793 OZ pro zahájení řízení o popření otcovství a až následně podle zjištěného výsledku řízení o popření otcovství zahájit či nikoliv. S ohledem na vše výše uvedené lze uzavřít, že ustanovení § 793 OZ se jeví jako nedostatečný prostředek, ve srovnání s požadavky judikatury ESLP, k ochraně práva na respektování rodinného života domnělého otce. Z tohoto důvodu a odkazem na opakovaný apel Ústavního soudu, aby zákonodárce „spravedlivě upravit zájmy biologických otců, zájem na jistotě právního postavení dítěte a obecně jeho nejlepší zájem“, byla pozornost v další části disertační práce zaměřena na

¹⁴ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 227, bod 238-239.

¹⁵ Rozsudek ze dne 18. května 2006, ve věci *Róžański proti Polsku*, stížnost č. 55339/00.

zkoumání dotváření popěrného práva domnělého otce na základě analogie. S ohledem na neexistenci normy zakotvující popěrné právo některé z osob, která by byla využitelná pro dotvoření popěrná práva domnělého otce, se nabízí využití konstrukce ustanovení § 792 OZ i ve vztahu k popěrnému právu domnělého otce. Nicméně v rámci právní jistoty a předvídatelnosti soudního rozhodování je doporučeno zakotvit popěrné právo domnělého otce výslovně. De lege ferenda je v disertační práci navrhováno zakotvení popěrného práva tak, že „Domnělý otec je oprávněn popřít otcovství jiného muže, je-li vyloučeno, že by tento muž mohl být otcem dítěte, a vyžaduje-li to veřejný pořádek a zájem dítěte.“ Do procesních předpisů je navrhováno v této souvislosti doplnit, že „S řízením o popření otcovství zahájeného domnělým otcem je spojeno řízení o určení otcovství domnělého otce.“

Problematickou se rovněž jeví právní úprava styku domnělého otce s dítětem, když ustanovení § 927 OZ lze aplikovat pouze v případě, že si domnělý otec vytvořil s dítětem citovou vazbu. Pokud tato absentuje, nejsou splněny předpoklady pro rozhodnutí o styku domnělého otce s dítětem, jelikož tento není osobou dítěti příbuznou. V rámci provedeného zkoumání byl učiněn závěr o vhodnosti postupu spočívajícího v řešení otázky příbuzenství podle § 771 OZ jako otázky předběžné v řízení podle § 927 OZ, namísto vedení dvou samostatných řízení o určení příbuzenství podle § 771 OZ a následně řízení podle § 927 OZ, a to z důvodu ochrany práv dotčených osob. Je-li otázka příbuzenství zjišťována přímo v řízení podle § 927 OZ, lze již od počátku tohoto řízení posuzovat zájem dítěte na styku s domnělým otcem, jehož zjištění je esenciální pro samotné rozhodnutí soudu o tom, zda bude vůbec přistoupeno ke zkoumání příbuzenství domnělého otce a dítěte ve smyslu ustanovení § 771 OZ včetně uložení povinnosti účastníkům řízení podrobit se testům DNA. Uvedeným postupem je možné minimalizovat možné nedůvodné zásahy do existujícího rodinného života dítěte, matky dítěte a právního otce. Postup je souladný rovněž s judikaturou Ústavního soudu.¹⁶

Lze tedy shrnout, že výsledek plynoucí pro vědní praxi z této disertační práce spočívá zejména ve snaze definovat základní kritéria neurčitého právního pojmu veřejný pořádek a zájem dítěte v intencích ustanovení § 792 OZ včetně jejich vzájemného vztahu. Dále je představena možná interpretace či dotváření práva u zjištěných nedostatků české právní úpravy v oblasti omezené možnosti prolomení překážky věci pravomocně rozsouzené na základě aplikace ustanovení § 425a ZŘS v řízení o určení a popření otcovství, změny poměrů na straně dítěte odůvodňujících zahájení nového řízení podle ustanovení § 792 OZ, absence popěrného práva dítěte a domnělého otce včetně výkladu ustanovení § 793 OZ. Pro případ že tento postup

¹⁶ Například nálezy Ústavního soudu ze dne 9. prosince 2014, sp. zn. II. ÚS 2964/12 (N 219/75 SbNU 457).

není možný, nebo se jeví jako nevhodný, jsou představeny návrhy de lege ferenda, a to ve vztahu k zakotvení popěrného práva domnělého otce a formulace ustanovení § 425a ZŘS. Pro praxi je přínos této disertační práce významný z pohledu práva dotčených osob, tedy zejména právního otce dítěte, matky dítěte, dítěte a domnělého otce, dále také práva na spravedlivý proces a zlepšení kvality odůvodnění předmětných rozhodnutí, budou-li mít soudci k dispozici určité vodítko, které ve svém důsledku umožní v obdobných případech přistupovat k věci obdobně a minimalizovat roztržičnost rozhodování obecných soudů v řízeních podle ustanovení § 792 OZ.

Seznam použitých zdrojů

Komentáře a monografie

GARRIGUE, Jean. *Droit de la famille*. 1. vydání. Paris: Dalloz, 2015, 740 s.

GERLICH, Karel. *Soudní určení rodového a pokrevního původu: vznik a vývoj problému v literatuře, judikatuře a legislativě*. Praha: V. Linhart, 1941, 63 s.

ELIÁŠ, Josef. *Zákon o rodině. Komentář*. Praha: Orbis, 1970, 441 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. přepracované a doplněné vydání. Brno: Doplněk, 2006, 398 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 1998, 398 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, 558 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář* [online databáze]. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, 1380 s. Dostupné z: [databáze beck-online.cz](http://databaze.beck-online.cz).

KAFKA, Bruno Alexander. *Právo rodinné. Návrh subkomitétu pro revisi občanského zákoníka pro Československou republiku*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1924, 145 s.

KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy. Úvod do srovnávací právní vědy*. Praha: C.H. Beck, 1996, 248 s.

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář* [online databáze]. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020. 1256 s. Dostupné z: [databáze beck-online.cz](http://databaze.beck-online.cz).

KRČMÁŘ, Jan, ANDRES, Bedřich. *Právo občanské. IV. Právo rodinné*. 3. doplněné vydání. Praha: Všehrd, 1936, 153 s.

KÜHN, Zdeněk. *Aplikace práva ve složitých případech: k úloze právních principů v judikatuře*. Praha: Karolinum, 2002, 419 s.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář* [online databáze]. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 1116 s. Dostupné z: [databáze noveaspi.cz](http://databaze.noveaspi.cz).

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář* [online databáze]. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, 2400 s. Dostupné z: [databáze beck-online.cz](http://databaze.beck-online.cz).

LAVICKÝ, Petr a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné: zákon o zvláštních řízeních soudních, zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (řízení ve věcech veřejného rejstříku). Praktický komentář* [online databáze]. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 1012 s. Dostupné z: [databáze noveaspi.cz](http://databaze.noveaspi.cz).

MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. Praha: C.H. Beck, 2010, 276 s.

MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník § 655-793. Velký komentář. Svazek IV/1*. Praha: Leges, 2016, 2064 s.

MURAT, Pierre a kol. *Droit de la famille* [online databáze]. 8. vydání. Paris: Dalloz, 2019, 2350 s. Dostupné z: databáze Dalloz.fr.

PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář* [online databáze]. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 3352 s. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

RADIMSKÝ, Jaroslav, RADVANOVÁ, Senta. *Zákon o rodině. Komentář*. Praha: Panorama, 1989, 434 s.

ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentáře velkých zákonů československých. Sv. 1, Komentář k Čsl. obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi*. Praha: Codex Bohemia, 1998, díl I., s. 720.

SVÁTEK, Jan. *Komentář k zákonu o právu rodinném*. 3 vydání. Praha: Orbis, 1954, 567 s.

SCHELLE, Karel, TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. Ostrava: KEY Publishing ve spolupráci s The European Society for History of Law, 2012, 1019 s.

SCHELLE, Karel a kol. *Rodinné kodexy*. 1. vydání. Ostrava: KEY Publishing ve spolupráci s The European Society for History of Law, 2010, 156 s.

SVOBODA, Emil. *Rodinné právo československé*. 2. vydání. Praha: Vesmír, 1935, 140 s.

SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. 2. vydání (1. aktualizace, 2020)* [online databáze]. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1632. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

SVOBODA, Karel a kol.: *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář* [online databáze]. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 1056. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář* [online databáze]. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, 1132 s. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013, 304 s.

ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. (§ 655 až 975)* [online databáze]. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 752 s. Dostupné z: databáze noveaspi.cz.

VESELÁ, Renata. *Vybrané historické zdroje současného rodinného práva*. Ostrava: KEY Publishing ve spolupráci s The European Society for History of Law, 2013, 177 s.

Příspěvky ve sbornících

CICILE-DELFOSSE, Marie-Laure. Filiation et procédure civil. In: BAHUREL, Charles, LAHER, Rudy (eds.). *Le droit processuel de la famille* [online databáze]. Paris: Dalloz, 2020, s. 119-131. Dostupné z: databáze Dalloz.fr.

FRINTOVÁ, Dita, FRINTA, Ondřej. Určování a popírání rodičovství – vývoj právní úpravy a judikatury v 19. a 20. století. In: DVOŘÁK, Jan, MALÝ, Karel a kol. (eds.). *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 451-469.

HORNÍČKOVÁ, Erika. Participační práva dítěte v řízení o určení a popření otcovství. In: ŠÍNOVÁ, Renáta (eds.). *Participační práva dítěte v civilním soudním řízení*. Brno: Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí, 2020, s. 31-51.

RADVANOVÁ, Santa. České rodinné právo na přelomu tisíciletí. In: MALÝ, Karel (eds.). *Právnická fakulta Univerzity Karlovy. 1348-1998. Jubilejní sborník*. Praha: Právnická fakulta UK, 1998, s. 47-58.

RASCHEL, Loïs. Le rôle du procureur de la République en droit de la famille. In: BAHUREL, Charles, LAHER, Rudy (eds.). *Le droit processuel de la famille* [online databáze]. Paris: Dalloz, 2020, s. 161-169. Dostupné z: databáze Dalloz.fr.

ŠÍNOVÁ, Renáta, MALÁ, Jana: K aktuálním otázkám popírání otcovství v České republice. In: VOJČÍK, Petr a kol. (eds.). *Košické dni súkromného práva 1*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2016, s. 548-569.

VESELÁ, Renata. Rodina a rodinné právo v rakouské monarchii v době Metternichově. In: BUDIL, Ivo, ŠEDIVÝ, Miroslav (eds.). *Metternich & jeho doba: sborník příspěvků z konference uskutečněné v Plzni ve dnech 23. a 24. dubna 2009*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická, 2009, s. 141-147.

VESELÁ, Renata. Vývoj rodinného práva v meziválečném období. In: MALÝ, Karel, SOUKUP, Ladislav (eds.). *Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918-1938) a jejich místo ve střední Evropě: sborník příspěvků. Svazek 2*. Praha: Karolinum, 2010, s. 791-818.

VESELÁ, Renata. Vývoj rodinného práva 1945–1989. In: MALÝ, Karel, SOUKUP, Ladislav (eds.). *Vývoj práva v Československu v letech 1945–1989*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2004, s. 888-900.

Dokumenty v elektronické podobě

Commission de mise en oeuvre de la reforme de la cour de cassation. *Memento du controle de conventionalite au regard de la convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertes fondamentales* [online]. Paris: Cour de cassation, 2018. Dostupné z: <https://www.courdecassation.fr/acces-rapide-judilibre/comprendre-une-decision-de-la-cour/le-nouveau-mode-de-redaction-des>.

Council of Europe/European Court of Human Rights. *Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights - Right to respect for private and family life, home and correspondence* [online]. Strasbourg: Council of Europe, 2021. Dostupné z: [www.echr.coe.int > guide_art_8_eng](http://www.echr.coe.int/guide_art_8_eng).

Council of Europe. *Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on the child-friendly justice* [online]. Strasbourg: Council of Europe, October 2011. Dostupné z: <http://www.ohchr.org>.
https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016804b2cf3.

Cour de cassation. *Rapport annuel 2013 de la Cour de cassation. L'ordre public* [online]. Paris: Cour de cassation, 2013. Dostupné z: www.courdecassation.fr/publications/rapport-annuel/rapport-annuel-2013-de-la-cour-de-cassation.

Cour de cassation. *Rapport annuel 2018 de la Cour de cassation* [online]. Paris: Cour de cassation, 2018. Dostupné z: <https://www.courdecassation.fr/publications/rapport-annuel/rapport-annuel-2018-de-la-cour-de-cassation>.

Cour de cassation. *Rapport 2020 de la Cour de cassation. Rapport du groupe de travail "Contrôle de conventionnalité"* [online]. Paris: Cour de cassation, 2020. Dostupné z: <https://www.courdecassation.fr/toutes-les-actualites/2020/10/16/remise-du-rapport-sur-le-controle-de-conventionnalite>.

HOFMANNOVÁ, Helena. *Vývoj interpretace (nejlepšího) zájmu dítěte v judikatuře Ústavního soudu* [online]. Dostupné z: <http://pravonadetstvi.cz>.

KILKELLY, Ursula. *The right to respect for private and family life. A guide to the implementation of Article 8 of the European convention on Human Rights. Human rights handbooks, No. 1* [online]. Strasbourg: Council of Europe, 2001. Reprinted with corrections, August 2003. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/human-rights-rule-of-law/human-rights-handbooks>.

KORNEL, M. *Nejlepší zájem dítěte* [online]. Dizertační práce. Brno: Masarykova univerzita, 2012. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/107739/pravf_d/Kornel_-_NEJLEPSI_ZAJEM_DITETE.pdf.

Le garde des sceaux, ministre de la justice et des libertés. *Circulaire du 28 octobre 2011 relative aux règles particulières à divers actes de l'état civil relatifs à la naissance et à la filiation* [online]. Paris: Bulletin officiel BOMJL n° 2011-11. Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/circulaire/id/34124>.

UN Committee on the Rights of the Child, *General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)* [online]. Geneva: UN Committee on the Rights of the Child, 2013. Dostupný z: <https://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html>.

Články v odborných časopisech a v elektronické podobě

Dalloz. *Fiches d'orientation. Possession d'état – Juillet 2020* [online]. Dalloz.fr, červenec 2020 [cit. 23. února 2021]. Dostupné z: <https://www.dalloz.fr/documentation/Document?id=DZ%2FOASIS%2F001114>.

Dalloz. *Fiches d'orientation. Filiation (Établissement non contentieux) – Juin 2021* [online]. Dalloz.fr, červen 2021 [cit. 8. září 2021]. Dostupné z: <https://www.dalloz.fr/documentation/Document?id=DZ%2FOASIS%2F000479>.

Dalloz. *Fiches d'orientation. Filiation (Contestation) – Juin 2021* [online]. Dalloz.fr, červen 2021 [cit. 15. září 2021]. Dostupné z: https://www.dalloz.fr/documentation/Document?id=DZ%2FOASIS%2F000477&FromId=DZ_OASIS_00111.

HERVIEU, Merryl. *Contestation de la filiation: un délai pour agir est nécessaire* [online]. Dalloz.fr, 15. září 2016 [cit. 29. srpna 2021]. Dostupné z: https://actu.dalloz-etudiant.fr/a-la-une/article/contestation-de-la-filiation-un-delai-pour-agir-est-necessaire/h/f1ea55aff10585c6a8d91c53c9981e7b.html?tx_ttnews%5Blink%5D=actualite%2Fa-la-une%2Fh%2F1f97e814db%2Fbrowse%2F1%2Farticle%2Fprecisions-sur-le-contentieux-du-permis-a-points.html.

HERVIEU, Merryl. *Filiation: la proportionnalité recherchée entre prescription et vie privée*. [online]. Dalloz.fr, 14. prosince 2018 [cit. 21. srpna 2021]. Dostupné z: <https://actu.dalloz-etudiant.fr/a-la-une/article/filiation-la-proportionnalite-recherchee-entre-prescription-et-vie-privee/h/88a42aa8d87901489c29a5423dc4bc88.html>.

HERVIEU, Merryl. *Contrôle de proportionnalité en matière de filiation : illustration exemplaire de la « balance » des intérêts en présence* [online]. Dalloz.fr, 10. listopadu 2020 [cit. 28. srpna 2021]. Dostupné z: <https://actu.dalloz-etudiant.fr/a-la-une/article/controle-de-proportionnalite-en-matiere-de-filiation-illustration-exemplaire-de-la-balance/h/741fa9e4abfd410446332edf4c5e2d06.html>.

HORNÍČKOVÁ, Erika. K pojmu veřejného pořádku jako kritéria pro prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství. *Acta Iuridica Olomucensia*. 2017, roč. 12, č. 3, s. 187-206.

HORNÍČKOVÁ, Erika. Právní postavení domnělého otce (1. část) - Obecně k právnímu postavení domnělého otce. *Právo a rodina*. 2017, č. 8, s. 4-7.

HORNÍČKOVÁ, Erika. Právní postavení domnělého otce (2. část) - Aktivní věcná (ne)legitimace domnělého otce k podání návrhu na popření otcovství. *Právo a rodina*. 2017, č. 9, s. 4-12.

HORNÍČKOVÁ, Erika. Právní postavení domnělého otce (3. část) – Právo na styk domnělého otce s dítětem. *Právo a rodina*. 2017, č. 10, s. 9-15.

HORNÍČKOVÁ, Erika. *Veřejný pořádek a zájem dítěte v intencích ustanovení § 792 OZ. Bulletin advokacie*. Přijato k publikaci v roce 2021.

MELZER, Filip. Kogentní a dispozitivní normy v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2013, č. 7, s. 253 - 260.

Ministère de l'intérieur. *Établissement de la filiation par possession d'état* [online]. Demarches.interieur.gouv.fr, 6. října 2020 [cit. 14. ledna 2021]. Dostupné z: <https://www.demarches.interieur.gouv.fr/particuliers/etablissement-filiation-possession-etat>.

République français, Service-public. *Contestation de la filiation: paternité ou maternité* [online]. Service-Public.fr, 7. srpna 2020 [cit. 28. března 2021]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F940>.

POLÁKOVÁ, Marie. Určení rodičovství z pohledu práva dítěte znát své rodiče deklarovaného Úmluvou o právech dítěte. *Právní rozhledy*, 2000, č. 2, s. 55-57.

SPÁČIL, Jiří. Určení a popření otcovství po novele zákona o rodině. *Bulletin advokacie*, 1998, č. 9, s. 31-34.

ŠÍNOVÁ, Renáta. K některým novinkám v právní úpravě určování a popírání rodičovství po 1. 1. 2014. *Bulletin advokacie*, 2014. č. 12, s. 52-57.

ZÁRUBA, Jan, PŘEPECHALOVÁ, Kateřina, LATA, Jan. Výběr z judikatury [online databáze]. *Státní zastupitelství*, 2012, č. 5. Dostupné z: [databáze noveaspi.cz](http://databaze.noveaspi.cz).

Předpisy a důvodové zprávy

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině, ve znění zákona č. 401/2012 Sb.

Zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád), ve znění zákona č. 99/1963 Sb.

Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, ve znění zákona č. 46/1959 Sb.

Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (ABGB), rakouský občanský zákoník, císařský patent č. 946/1811 JGS ze dne 1. června 1811

Francouzský Code Civil, ze dne 21. března 1804 (30 ventôse an XII), ve znění pozdějších předpisů.

Francouzský Code de procédure civil, le décret n° 75-1123 du 5 décembre 1975

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., ve znění pozměňujících protokolů

Evropská úmluva o výkonu práv dětí, sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 54/2001 Sb.m.s.

Úmluva o právech dítěte, Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb.

Úmluva o styku s dětmi, sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 91/2005 Sb.m.s.

Důvodová zpráva k zákonu č. 296/2017 Sb. [online]. Dostupné z <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=987&CT1=0>>.

Konsolidovaná důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb. [online]. Dostupné z: obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/zakony-a-stanoviska/texty-zakonu.

Důvodová zpráva k zákonu č. 84/2012 Sb. [online]. Dostupné z: www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=480&CT1=0.

Důvodová zpráva k zákonu č. 94/1963 Sb. [online]. Dostupné z: www.psp.cz/eknih/1960ns/tisky/t0146_01.htm.

Důvodová zpráva k zákonu č. 142/1950 Sb. [online]. Dostupné z: www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0510_12.htm
www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0510_16.htm a

Zákon, kterým se vydává všeobecný zákoník občanský: návrh superrevizní komise. Díl I. Text zákona. Díl. II. Důvodová zpráva [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1931. Dostupné z: [databáze digi.law.muni.cz/handle/digilaw/11516](http://databáze.digi.law.muni.cz/handle/digilaw/11516).

Usnesení Senátu České republiky ze 2. schůze dne 19. března 1998 k návrhu zákona, kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění dalších zákonů/senátní tisk č. 1998/15/ [online]. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=29490>.

Věcný záměr občanského zákoníku z roku 2001 [online]. Dostupné z: obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/zakony-a-stanoviska/legislativni-proces.

Návrh občanského zákoníku z roku 2005 [online]. Dostupné z: obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/zakony-a-stanoviska/legislativni-proces.

Návrh občanského zákoníku z roku 2007 [online]. Dostupné z: obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/zakony-a-stanoviska/legislativni-proces.

Návrh občanského zákoníku z roku 2009 [online]. Dostupné z: obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/zakony-a-stanoviska/legislativni-proces.

Návrh občanského zákoníku z roku 2010 [online]. Dostupné z: obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/zakony-a-stanoviska/legislativni-proces.

Vládní návrh na vydání zákona občanský zákoník z roku 211. Sněmovní tisk č. 362/0 [online]. Dostupné z: [databáze psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&t=362](http://databáze.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&t=362).

Pokyn nejvyššího státního zástupce ze dne 16. března 1994, č.j. Spr 28/94, pokyn obecné povahy č. 5/94, kterým se upravuje postup státních zástupců při realizaci jeho oprávnění k podání návrhu na popření otcovství podle ustanovení § 62 zákona o rodině [online]. Dostupné z: [databáze noveaspi.cz](http://databáze.noveaspi.cz)

Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce ze dne 5. listopadu 2003, č. 6/2003, o postupu státních zástupců při prošetřování předpokladů žaloby podle § 62 nebo § 62a zákona

č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění zákona 91/1998 Sb. [online]. Dostupné z: databáze noveaspi.cz.

Pokyn obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně ze dne 10. března 2008, č. 3/2008. [online]. Dostupné z: databáze noveaspi.cz

Judikatura

Rozhodnutí Ústavního soudu ČR

Nález Ústavního soudu ze dne 5. června 1996, sp. zn. II. ÚS 98/95 (N 42/5 SbNU 359)
Nález Ústavního soudu ze dne 4. února 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96 (N 13/7 SbNU 87)
Nález Ústavního soudu ze dne 20. února 2007, sp. zn. II. ÚS 568/06 (N 33/44 SbNU 399)
Nález Ústavního soudu ze dne 13. listopadu 2007, sp. zn. IV. ÚS 301/05 (N 190/47 SbNU 465)
Nález Ústavního soudu ze dne 28. února 2008, sp. zn. I. ÚS 987/07 (N 42/48 SbNU 495)
Nález Ústavního soudu ze dne 2. dubna 2009, sp. zn. II. ÚS 1945/08 (N 80/53 SbNU 11)
Nález Ústavního soudu ze dne 8. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 15/09 (N 139/58 SbNU 141)
Nález Ústavního soudu ze dne 26. srpna 2010, sp. zn. III. ÚS 3007/09 (N 172/58 SbNU 503)
Nález Ústavního soudu ze dne 2. listopadu 2010, sp. zn. I. ÚS 2661/10 (N 219/59 SbNU 167)
Nález Ústavního soudu ze dne 18. listopadu 2010, sp. zn. II. ÚS 405/09 (N 229/59 SbNU 329)
Nález Ústavního soudu ze dne 12. dubna 2012, sp. zn. II. ÚS 868/12 (N 80/65 SbNU 91)
Nález Ústavního soudu ze dne 23. dubna 2013, sp. zn. II. ÚS 4160/12 (N 66/69 SbNU 213)
Nález Ústavního soudu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13 (N 105/73 SbNU 683)
Nález Ústavního soudu ze dne 25. září 2014, sp. zn. I. ÚS 3216/13 (N 176/74 SbNU 529)
Nález Ústavního soudu ze dne 9. prosince 2014, sp. zn. II. ÚS 2964/12 (N 219/75 SbNU 457)
Nález Ústavního soudu ze dne 16. června 2015, sp. zn. II. ÚS 2943/14 (N 110/77 SbNU 607)
Nález Ústavního soudu ze dne 4. listopadu 2015, sp. zn. IV. ÚS 3900/14 (N 193/79 SbNU 199)
Nález Ústavního soudu ze dne 16. května 2017, sp. zn. II. ÚS 3122/16 (N 80/85 SbNU 363)
Nález Ústavního soudu ze dne 28. února 2018, sp. zn. II. ÚS 2866/17 (N 39/88 SbNU 535)
Nález Ústavního soudu ze dne 8. října 2018, sp. zn. II. ÚS 725/18 (N 165/91 SbNU 61)
Nález Ústavního soudu ze dne 8. ledna 2019, sp. zn. I. ÚS 2845/17 (N 4/92 SbNU 31)
Nález Ústavního soudu ze dne 21. května 2019, sp. zn. II. ÚS 1741/18 (N 86/94 SbNU 137)

Usnesení Ústavního soudu ze dne 14. října 2002, sp. zn. II. ÚS 355/02 (U 35/28 SbNU 437)
Usnesení Ústavního soudu ze dne 11. listopadu 2004, sp. zn. II. ÚS 3109/14
Usnesení Ústavního soudu ze dne 23. září 2005, sp. zn. IV. ÚS 339/05
Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. ledna 2006, sp. zn. III. ÚS 628/2005
Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2006, sp. zn. IV. ÚS 158/06
Usnesení Ústavního soudu ze dne 29. srpna 2007, sp. zn. II. ÚS 1944/07
Usnesení Ústavního soudu ze dne 17. ledna 2008, sp. zn. III. ÚS 1506/07
Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. března 2008, sp. zn. IV. ÚS 2058/07
Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. října 2008, sp. zn. II. ÚS 977/08
Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. května 2009, sp. zn. III. ÚS 1163/09
Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. června 2010, sp. zn. I. ÚS 992/10
Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. srpna 2012, sp. zn. II. ÚS 2964/12 (N 219/75 SbNU 457)
Usnesení Ústavního soudu ze dne 25. ledna 2012, sp. zn. II. ÚS 359/09
Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. prosince 2012, sp. zn. II. ÚS 4266/12
Usnesení Ústavního soudu ze dne 17. ledna 2013, sp. zn. II. ÚS 2653/11
Usnesení Ústavního soudu ze dne 23. září 2014, sp. zn. IV. ÚS 1379/14
Usnesení Ústavního soudu ze dne 3. března 2015, sp. zn. IV. ÚS 51/15

Usnesení Ústavního soudu ze dne 30. června 2015, sp. zn. I. ÚS 4501/14
Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. dubna 2016, sp. zn. II. ÚS 179/15
Usnesení Ústavního soudu ze dne 29. srpna 2016, sp. zn. I. ÚS 3338/15
Usnesení Ústavního soudu ze dne 3. května 2017, sp. zn. I. ÚS 475/17
Usnesení Ústavního soudu ze dne 30. května 2017, sp. zn. IV. ÚS 1511/17
Usnesení Ústavního soudu ze dne 11. září 2018, sp. zn. IV. ÚS 2756/18
Usnesení Ústavního soudu ze dne 4. ledna 2019, sp. zn. II. ÚS 4210/18
Usnesení Ústavního soudu ze dne 23. června 2020, sp. zn. I. ÚS 1449/20
Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. dubna 2021, sp. zn. II. ÚS 619/21

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. července 2005, sp. zn. 33 Odo 754/2004
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. července 2010 sp. zn. 21 Cdo 298/2010
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2012, sp. zn. 30 Cdo 3430/2011 (č. 102/2012 Sb. rozh. civ.)
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. června 2014, sp. zn. 30 Cdo 677/2013
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. září 2014, sp. zn. 30 Cdo 544/2014
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. září 2014, sp. zn. 30 Cdo 1982/2012 (č. 22/2015 Sb. rozh. civ.)
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. listopadu 2015, sp. zn. 21 Cdo 1863/2014
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. května 2016, sp. zn. 21 Cdo 5086/2014
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. srpna 2017, sp. zn. 21 Cdo 1369/2015
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2017, sp. zn. 21 Cdo 1852/2017 (č. 3/2019 Sb. rozh. civ.)
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2018, sp. zn. 21 Cdo 5903/2016
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. ledna 2021, sp. zn. 24 Cdo 1679/2020

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. prosince 2006, sp. zn. 21 Cdo 2091/2005 (č. 84/2007 Sb. rozh. civ.)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2012, sp. zn. 30 Cdo 3430/2011 (č. 102/2012 Sb. rozh. civ.)
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. září 2014, sp. zn. 30 Cdo 2553/2014
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. prosince 2017, sp. zn. 21 Cdo 1546/2015
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. srpna 2018, sp. zn. 21 Cdo 1012/2016 (č. 95/2019 Sb. rozh. civ.)

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 10. prosince 1930 Rv II 7/30
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 27. února 1969, sp. zn. 1 Cz 75/68 (R 7/1970 civ.)
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. ledna 1970, sp. zn. 1 Cz 56/69 (č. 82/1970 Sb. rozh. civ.).

Zpráva a zhodnocení úrovně soudního řízení a rozhodování ve věcech určení otcovství, projednané a schválené občanskoprávním kolegiem Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 14. listopadu 1979, sp. zn. Cpj 41/79 (č. 20/1980 Sb. rozh. civ.)
Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 10. května 1981, sp. zn. Cpj 228/81
Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. dubna 2021, sp. zn. Cpjn 202/2020 (č. 1/2021 Sb. rozh. civ.), k určení otcovství k nenarozenému dítěti prohlášením podle ustanovení § 777 o. z. a k vlivu takto učiněného prohlášení na výsledek řízení o popření a určení otcovství

Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (ESLP)

Rozsudek ESLP ze dne 28. listopadu 1984, *Rasmussen proti Dánsku*, č. 9777/79
Rozsudek ESLP ze dne 26. května 1994, *Keegan proti Irsku*, č. 16969/90
Rozsudek ESLP ze dne 27. října 1994, *Kroon a ostatní proti Nizozemí*, č. 18535/91
Rozsudek ESLP ze dne 29. června 1999, *Nylund proti Finsku*, č. 27110/95
Rozhodnutí ESLP o přípustnosti ze dne 19. října 1999, *Yldirim proti Rakousku*, č. 34308/96
Rozsudek ESLP ze dne 7. února 2002, *Mikulić proti Chorvatsku*, č. 53176/99
Rozsudek ESLP ze dne 26. února 2002, *Kutzner proti Německu*, č. 46544/99
Rozsudek ESLP ze dne 5. prosince 2002, *Hoppe proti Německu*, č. 28422/95
Rozsudek ESLP ze dne 13. února 2003, *Odièvre proti Francii*, č. 42326/98
Rozsudek ESLP ze dne 8. července 2003, *Sommerfeld proti Německu*, č. 31871/96
Rozsudek ESLP ze dne 8. července 2003, *Sahin proti Německu*, č. 30943/96
Rozsudek ESLP ze dne 26. února 2004, *Görgülü proti Německu*, č. 74969/01
Rozsudek ESLP ze dne 1. června 2004, *L. proti Nizozemí*, č. 45582/99
Rozsudek ESLP ze dne 2. června 2005, *Znamenskaya proti Rusku*, č. 77785/01
Rozsudek ESLP ze dne 10. listopadu 2005, *Süß proti Německu*, č. 40324/98
Rozsudek ESLP ze dne 24. listopadu 2005, *Shofman proti Rusku*, č. 74826/01
Rozsudek ESLP ze dne 12. ledna 2006, *Mizzi proti Maltě*, č. 26111/02
Rozsudek ESLP ze dne 18. května 2006, *Rózański proti Polsku*, č. 55339/00
Rozsudek ESLP ze dne 13. července 2006, *Jäggi proti Švýcarsku*, č. 58757/00
Rozsudek ESLP ze dne 10. října 2006, *Paulik proti Slovensku*, č. 10699/05
Rozsudek ESLP ze dne 9. listopadu 2006, *Tavlı proti Turecku*, č. 11449/02
Rozhodnutí o přípustnosti ESLP ze dne 8. ledna 2007, *Kňákal proti České republice*, č. 39277/06
Rozsudek ESLP ze dne 20. prosince 2007, *Phinikaridou proti Kypru*, č. 23890/02
Rozsudek ESLP ze dne 17. listopadu 2009, *Darmon proti Polsku*, č. 7802/05
Rozhodnutí ESLP o přípustnosti ze dne 9. března 2010, *Wulff proti Dánsku*, č. 35016/07
Rozhodnutí ESLP o přípustnosti ze dne 27. dubna 2010, *Klocek proti Polsku*, č. 20674/07
Rozsudek ESLP ze dne 6. července 2010, *Backlund proti Finsku*, č. 36498/05
Rozsudek ESLP ze dne 21. prosince 2010, *Anayo proti Německu*, č. 20578/07
Rozsudek ESLP ze dne 21. června 2011, *Krušković proti Chorvatsku*, č. 46185/08
Rozsudek ESLP ze dne 15. září 2011, *Schneider proti Německu*, č. 17080/07
Rozsudek ESLP ze dne 22. března 2012, *Ahrens proti Německu*, č. 45071/09
Rozsudek ESLP ze dne 22. března 2012, *Kautzor proti Německu*, č. 23338/09
Rozsudek ESLP ze dne 8. listopadu 2012, *Pascaud proti Francii*, č. 19535/08
Rozsudek ESLP ze dne 12. února 2013, *Krisztián Barnabás Tóth proti Maďarsku*, č. 48494/06
Rozsudek ESLP ze dne 18. února 2014, *AL proti Polsku*, č. 28609/08
Rozsudek ESLP ze dne 25. února 2014, *Ostace proti Rumunsku*, č. 12547/06
Rozsudek ESLP ze dne 15. července 2014, *Tsvetelin Petkov proti Bulharsku*, č. 2641/06
Rozsudek ESLP ze dne 9. října 2014, *Marinis proti Řecku*, č. 3004/10
Rozsudek ESLP ze dne 2. června 2015, *Canonne proti Francii*, č. 22037/13
Rozsudek ESLP ze dne 16. července 2015, *Nazarenko proti Rusku*, č. 39438/13
Rozsudek ESLP ze dne 14. ledna 2016, *Mandet proti Francii*, č. 30955/12
Rozsudek ESLP ze dne 8. prosince 2016, *L.D. a P.K. proti Bulharsku*, č. 7949/11
Rozsudek ESLP ze dne 7. března 2017, *R.L. and Others proti Dánsku*, č. 52629/11
Rozsudek ESLP ze dne 5. dubna 2018, *Doktorov proti Bulharsku*, č. 15074/08
Rozsudek ESLP ze dne 31. května 2018, *Bagniewski proti Polsku*, č. 28475/14
Rozsudek ESLP ze dne 7. června 2018, *Novotný proti České republice*, č. 16314/13
Rozsudek ESLP ze dne 26. července 2018, *Fröhlich proti Německu*, č. 16112/15

Rozsudek ESLP ze dne 13. října 2020, *Koychev proti Bulharsku*, č. 32495/15

Rozhodnutí Kasačního soudu (Cour de Cassation) Francie

Rozhodnutí Kasačního soudu Civ. 1^{re}, 6 juillet 2016, n° 15-19.853

Rozhodnutí Kasačního soudu Civ. 1^{re}, 21. novembre 2018, n° 17-21.095

Rozhodnutí Kasačního soudu Civ. 1^{re}, 14. octobre, 2020, n° 19-12.373 a 19-18.791

Rozhodnutí Kasačního soudu Civ. 1^{re}, 6 juillet 2016, n° 15-19.853

Rozhodnutí Kasačního soudu Civ. 1^{re}, 5 octobre 2016, n° 15-25.507

Rozhodnutí Kasačního soudu Civ. 1^{re}, 9 novembre 2016, n° 15-25.068

Rozhodnutí Kasačního soudu Civ. 1^{re}, 7 novembre 2018, n° 17-25.938

Rozhodnutí Kasačního soudu Civ. 1^{re}, 2 décembre 2020, n° 19-20.279

Shrnutí a klíčová slova

Disertační práce se věnuje výkladu pojmu veřejného pořádku a zájmu dítěte v intencích ustanovení § 792 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (OZ), při rozhodování soudu o prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství. Autorka zaměřuje pozornost na potvrzení či vyvrácení interpretačních závěrů Nejvyššího soudu ČR v usnesení ze dne 16. srpna 2018, sp. zn. 21 Cdo 1012/2016 (č. 95/2019 Sb. roh. civ.) k aplikaci ustanovení § 792 OZ včetně vymezení pojmu veřejný pořádek a jeho vztahu k pojmu zájem dítěte, jakožto druhého kritéria pro prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství. Metodologickými postupy autorka dospívá k vymezení pojmu veřejného pořádku ve smyslu ustanovení § 792 OZ, a to zejména na základě objektivně teleologického výkladu podpůrně s odkazem na závěry nálezu Ústavního soudu ze dne 8. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 15/09 (N 139/58 SbNU 141), eurokonformního výkladu a zahraniční komparace s francouzskou právní úpravou, jakožto jednoho z inspiračních zdrojů pro zavedení pojmu veřejného pořádku v OZ, a jednoho z podkladů pro závěry výše citovaného usnesení Nejvyššího soudu ČR.

V první části disertační práce je pozornost zaměřena na vymezení definičních znaků veřejného pořádku v intencích ustanovení § 792 OZ. V navazující druhé části disertační práce jsou zkoumány v rámci jednotlivých kapitol podrobena definiční kritéria veřejného pořádku, a to právo na ochranu rodinného a soukromého života matky dítěte, právního otce, domnělého otce a dítěte ve smyslu článku 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, zájmu dítěte ve smyslu článku 3 Úmluvy o právech dítěte a právu dítěte znát své rodiče ve smyslu článku 7 Úmluvy o právech dítěte. Obsah definičních kritérií je vymezen na základě analýzy judikatury Evropského soudu pro lidská práva v komparaci s českou právní úpravou a judikaturou Ústavního soudu ČR a Nejvyššího soudu ČR. Zjištěné nedostatky české právní úpravy v oblasti omezené možnosti prolomení překážky věci pravomocně rozsouzené na základě aplikace ustanovení § 425a ZŘS v řízení o určení a popření otcovství, otázka změny poměrů na straně dítěte odůvodňující zahájení nového řízení podle ustanovení § 792 OZ, problematika absence popěrného práva dítěte a domnělého otce včetně výkladu ustanovení § 793 OZ a § 927 OZ, jsou následně odstraněny interpretací či dotvářením práva. Pro případ že tento postup není možný, nebo se jeví jako nevhodný, jsou představeny návrhy de lege ferenda.

Disertační práce je založena na výkladu pojmu veřejného pořádku při rozhodování o prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství vycházejícího z aplikace principu proporcionality, tedy v rámci pojmu veřejného pořádku v intencích ustanovení § 792 OZ nezbytnost vyvažování v kolizi stojící práv a zájmů dotčených osob, a to matky dítěte, právního

otce, domnělého otce a dítěte, a principu právní jistoty v rodinněprávních vztazích při zohlednění nejlepšího zájmu dítěte ve smyslu článku 3 Úmluvy o právech dítěte. Uvedený interpretační přístup vylučuje kolizi kritéria veřejného pořádku a zájmu dítěte. Výslovné vyčlenění kritéria zájmu dítěte vedle kritéria veřejného pořádku ve smyslu ustanovení § 792 OZ je nezbytné interpretovat pouze jako zdůraznění zájmu dítěte na prominutí zmeškání popěrné lhůty tehdy, je-li dítě chráněno Úmluvou o právech dítěte, tedy v případech, kdy zájem dítěte je předním hlediskem při jakékoliv činnosti týkající se dítěte.

Klíčová slova:

popření otcovství, lhůta k popření otcovství, prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství, veřejný pořádek, zájem dítěte, princip proporcionality, právo na respektování rodinného života, právo na respektování soukromého života, res iudicata v řízení o určení a popření otcovství, osoby oprávněné k popření otcovství, domnělý otec, participační práva dítěte

Abstract and keywords

This dissertation deals with interpretation of the concept of public order and the interest of the child in the context of the provisions of Section 792 of Act No. 89/2012 Coll., the Civil Code, during the decision-making process of a court on waiving the time limit for denying paternity. The author focuses her attention on confirming or refuting the interpretative conclusions of the Supreme Court of the Czech Republic in its ruling of 16 August 2018, file ref. 21 Cdo 1012/2016 (no. 95/2019 Coll. of civil rulings) regarding application of the provisions of Section 792 of the Civil Code, including definition of the concept of public order and its relationship to the concept of the best interests of the child, as a second criterion for waiving the time limit for denying paternity. Using methodological procedures, the author arrives at a definition of the concept of public order within the meaning of the provisions of Section 792 of the Civil Code, in particular on the basis of an objective teleological interpretation with reference to the conclusions found in the ruling of the Constitutional Court of 8 July 2010, file ref. Pl. ÚS 15/09 (N 139/58 SbNU 141), EU-conformant interpretation and foreign comparison with French legislation, which was one of the sources of inspiration for the introduction of the concept of public order in the Civil Code, and also the basis for the conclusions of the ruling of the Supreme Court of the Czech Republic cited above.

In the first part of the dissertation, attention is focused on definition of the defining characteristics of public order in the context of Section 792 of the Civil Code. In the second part of the dissertation, the definitional criteria of public order are examined in individual chapters, namely the right to protection of the family and private life of the child's mother, the legal father, the alleged father and the child within the meaning of Article 8 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the best interests of the child within the meaning of Article 3 of the Convention on the Rights of the Child and the right of the child to know his or her parents within the meaning of Article 7 of the Convention on the Rights of the Child. The content of the definitional criteria is defined on the basis of analysis of the case law of the European Court of Human Rights in comparison with Czech legislation and the case law of the Constitutional Court of the Czech Republic and the Supreme Court of the Czech Republic. The identified shortcomings of Czech legislation in the field of the limited possibility of breaking the barrier of *res judicata* based on application of the provisions of Section 425a of the Act on Special Judicial Proceedings in proceedings for the establishment and denial of paternity, changes in the child's circumstances justifying the initiation of new proceedings under the provisions of Section 792 of the Civil Code, the absence of the right of

denial on the part of the child and the alleged father, including interpretation of the provisions of Section 793 of the Civil Code and Section 927 of the Civil Code, are subsequently eliminated by interpretation or supplementation of the law. If this course of action is not possible or seems inappropriate, *de lege ferenda* proposals are presented.

The dissertation is based on interpretation of the concept of public order during the decision-making process regarding waiving of the time limit for denial of paternity based on application of the principle of proportionality, i.e. within the framework of the concept of public order in the context of the provisions of Section 792 of the Civil Code, the need to balance the conflicting rights and interests of the persons concerned, namely the child's mother, the legal father, the alleged father and the child, and the principle of legal certainty in family relations, taking into account the best interests of the child within the meaning of Article 3 of the Convention on the Rights of the Child. This interpretive approach rules out conflict between the criterion of public order and the interests of the child. The explicit setting apart of the criterion of the child's best interest next to the criterion of public order within the meaning of Section 792 of the Civil Code must be interpreted only as emphasising the child's best interest in waiving the time limit for the period of denial, at such times when the child is protected by the Convention on the Rights of the Child, i.e. in cases where the child's best interest is the primary consideration in any action concerning the child.

Keywords:

denial of paternity, time limit for denial of paternity, waiving of the time limit for denial of paternity, public order, interest of the child, principle of proportionality, right to respect for family life, right to respect for private life, *res judicata* in proceedings for the establishment and denial of paternity, persons entitled to deny paternity, alleged father, participation rights of the child